

Møteinnkalling

Utvalg: Raet nasjonalparkstyre
Møtested: Strand Hotell Fevik
Dato: 28.05.2021
Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 98460618. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Gro Bråten har meldt forfall og Odvar Kylland skal forsøke å stille.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 15/21	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 16/21	Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder		
ST 17/21	Orienteringer Referatsak		
RS 1/21	Arendal - kopi av vedtak - klagesak - organiserte aktiviteter i Hovekilen og omegn - Raet nasjonalpark		2020/4948
RS 2/21	Arendal - Tromøy Kirkevei 360 - 216/57 - kopi av vedtak - ombygging av bod		2019/9755
ST 18/21	Deltakelse i europeisk prosjekt om digitale medier i rekreasjonsområder - Nordlandsforskning/ NIVA		2021/471
ST 19/21	Klage fra Naturvernforbundet Arendal på tillatelser gitt Arendal seilforening- Raet nasjonalpark		2021/1543
ST 20/21	Klage på utøvelse av skjøtsel på Spornes - Naturvernforbundet i Agder		2021/476
ST 21/21	Høringsinnspill til Mulighetsstudie for universell utforming i Raet nasjonalpark		2021/473
ST 22/21	Søknad om tillatelse til bryggeanlegg på 210_1 Hoveodden - Raet NP- Arendal		2021/4741
ST 23/21	Uttak av steinblokker fra Hasseltangen til utstilling - Raet NP- Grimstad		2021/471
ST 24/21	Søknad om tillatelse til innsamling av DNA fra steinkobbe-HI - Raet nasjonalpark		2021/3220
ST 25/21	Utredning av marine verneområder i Raet nasjonalpark - Havforskninginstituttet		2021/471
ST 26/21	Styrets nye hjemmeside- Personvern GDPR		2021/471
ST 27/21	Utnevnelse av styringsgruppe for Besøkssenter Raet Nasjonalpark		2021/471
ST 28/21	Eventuelt		
ST 29/21	Tidsbruk - Møtehonorerar		

ST 15/21 Godkjenning av innkalling og sakliste

ST 16/21 Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder

ST 17/21 Orienteringer

Referatsak

Arkivsaksnr: 2021/471-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 19.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	18/21	28.05.2021

Deltakelse i europeisk prosjekt om digitale medier i rekreasjonsområder - Nordlandsforskning/ NIVA

Vedlegg:

- 1 SV: Invitasjon - The Digital Coast
- 2 Letter of intent- Raet national park

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret ønsker å delta på prosjektet med en passiv rolle som case for Norge.

Saksopplysninger

Forvalter er kontaktet av Aase Kristine Lundberg fra Nordlandsforskning (evaluering av partssammensatte styrer) om et europeisk prosjekt de vil søke om norsk deltakelse i sammen med Norsk institutt for vannforskning (NIVA).

Et foreløpig positivt svar og «Letter of intent» er sendt ut i samråd med styreleder (fristen var 7.mai 2021).

Raet Nasjonalpark vil i denne sammenheng være et studieområde der forskeren vil se på ulike typer av digitale verktøy brukt i forvaltning/formidling rettet mot utøvere av friluftsliv – og hvordan dette fungerer.

Vurdering

Det kan være mye nyttige erfaringer fra andre områder med blått friluftsliv i Europa, og områdene skal ha det til felles at de er avsatt til rekreasjon/vernet og har betydelig ferdsel.

Styret, forvalter og brukergrupper vil bidra med for eksempel intervju, innspill, delta i spørreundersøkelser eller tilsvarende.

Det vil trolig hentes ut data om bruken i nasjonalparken som kan være nyttig for forvaltningen. For eksempel flere tellinger, undersøkelser og telemetri/mobildata.

Whom it may concern

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2021/471-0
PRIMÆRKLASSERING

Deres ref.

Dato 07.05.2021

Letter of intent- Raet national park

Raet national park has been contacted by Nordland Research Institute (NRI) and Norwegian Institute for Water Research (NIVA) and asked to participate in an European project application called "The digital coast". The park will have the role as a case study /focus area.

The board leader in Raet national park board, Robert Cornelius Nordli, is very positive and has instructed me to confirm our involvement and participation in the project application.

The participation will be formalized on the board meeting on the 28th May 2021.

Raet national park is a coastal and marine national park of 607 km² on the south coast of Norway. In the region there are approx 1,4 mill guestnights, and 70 000 local inhabitants. The southern coast of Norway has approx 1 mill recreational boats, recreational and commercial fishing (also within the park), and several of the on-land areas within the park is intensely used for recreational purposes. We have some trip-counters and even an island only publically accessible in the summer season has registered 50 000 persons. The most popular site is however in use all year and is lurking close to 250 000 per year.

We would hence benefit from project if it (hopefully) results in workshops and exchanges of ideas between similar recreational coastal areas.

The project is needed, and we hope NIVA and NRI succeed in their application. We are much obliged to be included.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

(VEDLEGG)

(MOTTAKERLISTE)

(KOPITILTABELL)

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	19/21	28.05.2021

Klage fra Naturvernforbundet Arendal på tillatelser gitt Arendal seilforening- Raet nasjonalpark

Vedlegg:

- 1 Svar på søknad om treninger med jolle i Hovekilen og Norgescup 2021 - Arendal Seilforening- Raet Nasjonalpark
- 2 Svar på krav om utsatt iverksettelse i sak 9/21 Raet nasjonalpark
- 3 Arendals Seilforening har ikke hatt aktivitet i Hove
- 4 Klage på tillatelser til Arendal seilforening
- 5 Re: Svar på søknad om treninger med jolle i Hovekilen og Norgescup 2021 - Arendal Seilforening- Raet Nasjonalpark

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret tar ikke klagen til følge. Klagen oversendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Saksopplysninger

Naturvernforbundet og NOF har sendt inn en klage på tillatelsen gitt Arendal Seilforening i sak 9/21 den 5.3.21. Klagen er sendt inn 18.3.21. Vedleggene som er anført er ikke registrert hos oss, kun redegjørelse fra Alf M Sandberg (vedlagt).

Det klages på tillatelse til treninger jf verneforskriften § 5 og Norgescup jf verneforskriften § 7. Klagen etter § 7 gjelder den delen som er planlagt i Hovekilen. Naturvernforbundet har ingen innvendinger mot resterende deler av regattaen.

Det anføres også at allment friluftsliv vil bli forhindret jf verneforskriften § 1 siste ledd.

Det er bedt om utsatt iverksettelse. Dette er avslått – se vedlagt brev.

Vurdering

Forvaltningen må først ta stilling til hvorvidt klagen er gyldig, og det er satt tre krav jf forvaltningsloven kap 5 §§28-32.

Klagen må være fremsatt innen klagefristen som er tre uker fra vedtaket ble utsendt. Videre må klager ha en rettslig klageinteresse og klagen må være relevant i forhold til vedtaket.

Vedtaket er fattet 5.3.21 og vedtakets utsendelse var 30.4.21 på grunn av fravær. Forvalter og arkiv mottok epost med klage på vedtaket den 18.5.21, og klagen er fremsatt godt innen fristen.

Det er tidligere vurdert at etablerte organisasjoner med særlig relevante interessefelt og med et representativt antall medlemmer anses å ha rettslig klageinteresse i relevante saker. Både naturvernforbundet og NOF faller inn under denne vurderingen ettersom sjøfugl, ålegress og allment friluftsliv er relevante saksfelt som disse organisasjonene arbeider for. Klagen er relevant i forhold til vedtaket.

Klagen er adressert til Nasjonalparkstyret i Raet Nasjonalpark, og dersom den ikke tas til følge vil klagen oversendes til Miljødirektoratet for endelig vurdering.

Konklusjon

Klage på tillatelse til å trene i Hovekilen:

Forvalter mener kunnskapsgrunnlaget er godt, spesielt for Hovekilen. Vernet ble etablert i 2016 og er vernet med status som på vernetidspunktet. Det har forekommet treninger med joller og tilsvarende i hele denne perioden, og forstyrrelsen på sjøfugl er relativt stabil og begrenset i tid (2,5 time to ganger per uke). Tillatelsen er tydelig avgrenset med vilkår og skal følges opp med tilsyn. Forvalter finner ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket.

Klage på tillatelse til Norgescup:

Klager anfører i klagen og ved å vise til vedlegg at det ikke har pågått regattaer i Hovekilen siden 1800-tallet. Forvalter har i tråd med § 7 anført at Arendal Seilforening har hatt regattaer i områdene som nå er nasjonalpark siden 1800-tallet og at det derfor er gitt en åpning for opprettholdelse av disse. Norgescupen vil i år inngå som en av de tre regattaene AFS avholder per år. Lokasjon for regattaene vil variere, og ettersom Norgescupen er for yngre deltakere så har AFS søkt om å bruke Hove som base. En rekke planlagte aktiviteter i Hovekilen (for eksempel Idrettsleiren) utgår i 2021. Forstyrrelser på sjøfugl vurderes å være godt ivaretatt med vilkår, og det er ikke vurdert å ha betydning for ålegress. Båtene skal bæres/trilles ned til sjøen og settes ut fra bryggeanlegg. Forvalter finner ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket.

Allmenhetens rett til friluftsliv.

Alle organiserte aktiviteter vil ha en viss forstyrrende effekt på allmenhetens ferdsel. I Hovekilen gjelder dette både store arrangementer og mindre faste «treningsturer» med hest, sykler, gående, osv. Både på land og i sjøen vil man måttet tilpasse ferdsel til eventuelle arrangementer, men arrangørene pålegges vanligvis å ivareta at forstyrrelsen blir minst mulig. AFS har søkt om et område til «rekrutt-klasse» i et avgrenset område som er innenfor den samme sonen der Canvas Hove og AFS har tillatelse til organiserte aktiviteter ellers. Norgescupen vil bruke faste passeringpunkter og sikringsbåter for å kanalisere ferdselen bort fra sensitive lokaliteter mtp sjøfugl. Klassene vil også starte etappevis med pauser. Dette vil gi forutsigbarhet slik at øvrige som er i Hovekilen kan ferdsel i området med båt. Forvalter kan ikke se at dette arrangementet er mer til hinder enn andre arrangementer i sjø/på land.

Ansvarlig person vil være søker om ikke annet er oppgitt. I dette tilfellet er søknaden sendt inn av Lars Ola Tan Almås på vegne av AFS.

Forvalter mener det er betimelig å stille spørsmål ved tilstanden for sjøfugl i Hovekilen, og det vil alltid være vanskelig å vurdere samlet belastning uten gode verdier for «urørt» tilstand. Det er derimot urimelig å straffe enkelte typer aktivitet fremfor andre da den smalete belastningen ikke kommer av en enkelt tilleggsaktivitet.

For Hovekilen vil det være relevant å vurdere soner med forbud mot ankring og se på avrenning fra vei/landbruk for å ivareta ålegress. For å ivareta sjøfugl vil soner med ferdselsforbud være mest virkningsfullt, spesielt om dette kan være dynamisk og ivareta hekkelokaliteter som flyttes og trekktiden. Det vil være lite hensiktsmessig å forby windsurfing om løse hunder/turgåere fortsatt forstyrrer i området. Foreløpig er det liten aksept for denne typen forskrifter i norsk forvaltning.

Kommentar til påstand fra Forvalteren av Raet Nasjonalpark, om at Arendals Seilforening har hatt regattaer i Hove-området siden 1800 - tallet.

Påstanden er fremsatt i Forvalterens svar til en email av 4.3. 2021 fra Naturvernforbundets representant. Forvalters påstand, sitat: ASF er en av Norges eldste seilforeninger og har hatt regattaer i området siden 1800-tallet.

Følgende er en gjennomgang av avisreportasjer om ASFs tilholdssteder og om forhold mellom ASF og Hove. I tillegg kan selvfølgelig ASF selv komplettere om sin virksomhet.

1800-tallet: Seilforeningen er stiftet 12.12.1878 med Christian Stephansen som initiativtaker, etter en regatta i Arendal 29.7.1878. Blant stifterne var en rekke skipsredere, Arendals rikeste menn, og de seilte store kjølbåter. Det finnes ikke noe belegg for å hevde at slike båter var inne i Hovekilen. Hva skulle de inn der å gjøre? Gå på grunn? De seilte friske seilaser i åpen sjø.

Seilforeningens første hytte ble satt opp i 1912 på en holme i Sømkilen. Ble solgt i 1935.

Klubben har arrangert flere landsregattaer. Ved slike store regattaer har startstedet ofte vært på Merdøs vestpynt og der hadde seilforeningen en dommer-bu og flaggstang i mange år. Trolig ble den satt opp i 1948, da kongefamilien deltok.

I 1938, da foreningen feiret 60 års jubileum, ble nytt klubbhus på Lille-Brattholmen tatt i bruk. Ved klubbens 100-års jubileum i 1978 ble stedet regnet som meget godt egnet til formålet, av det sittende styret. Klubbens 100 års beretning i 1978 nevner ikke Hove med ett ord.

Agderposten 24.7.1984: «Seilernes nye Eldorado». Foreningen har bygget en etasje på Seilerhytta, totalt disponerer foreningen nå 220 m².

Agdp: 28.5.1985: Praktanlegget til 1 million er åpnet!

Agdp.2.3.1990: Den gamle redningsskøyta Immanuel skal få slipp i Slåbervik. Seilforeningen skal samtidig få disponere et område til sine jolleseilere. Ble lokal motstand og forslaget trukket. Agdp. 21.6.1995: Seilforeningen vil ha nytt klubbhus ytterst på Rådhusbrygga, så man kan spasere til møtene, uten bruk av båt.

Agdp. 22.11.1995: Nytt seilsportsenter tilknyttet Gjestehavnen luftet på Årsmøtet.

Agdp. 18.12.1996: Seilforeningen vedtar på Årsmøtet å forhandle med Arendal kommune om et landbasert seileranlegg i Slaabervig på Hisøy.

Agdp: 25.8.1998: Formannskapet går inn for at Slaabervik skal bevares for befolkningens bruk, men tilbyr Seilforeningen et mindre område. Man vil ikke gå inn for de store planene fil foreningen.

Agdp. 27.8.1997: Sterkt leserinnlegg mot Seilforeningens planer i Slåbervik, som påpeker at foreningen nærmest har privatisert Lille- Brattholmen. «Man undres over hva slags lobby/manipuleringsteknikk seilforeningen bruker».

Agdp: 16.12.1998: Sterk motstand. Seilforeningens byggeplaner på Slaabervik har fått beboerne til å se rødt». (+22.12. 1998, 9.1.1999).

Agdp: 12.1.1999: 6 Velforeninger er imot planene. Seilforeningen ønsker å bygge ut et 2 mål stort område, 130 parkeringsplasser i 3 plan. **Blant beboerne på Hisøy er man av den oppfatning at Seilforeningen bør kunne tilbys områder på Hove.**

Agdp: 14.1.1999: John Arnold Hopstock fra Seilforeningen: Det holder ikke med Seilerhytta, må ha landbasert anlegg. **Hove er bra, men for langt borte.**

Agdp. 17.3.2000. Nei til seilsportsenter i Slåbervik. **Erik Fløystad (SP): Siden kommunen nå har overtatt Hove foreslår han at Seilforeningen får etablere seg der.** Varaordfører Midttun

(Ap) var enig. Seilforeningens Eivind Berg foretrekker Slåbervig, **mener Hove passer dårlig til barneidrett ettersom det er dårlig med kommunikasjonsmidler dit.**

Agdp. 26.5.2000: 29 av 39 politikere gikk imot planene om seilsportsenter i Slaabervig.

Agdp. 17.11.2001: Landbasert seileranlegg nå en realitet. **Årsmøtet vedtok en ettårig leieavtale med Hove Leir og innebefatter bruk av Strandstua med tilhørende strand og kaianlegg.** Gjør tilsvarende avtale med Arendal Havnevesen om leie av driftsbygget i gjestehavna på Tyholmen.

Agdp. 1.2.2003: **Reguleringsplan for Hove Leir, bl a, et seilsenter** med kapasitet for internasjonale regattaer (og et miljøinformasjonssenter!)

Agdp. 16.6.2004: Samfunnsbyggingsprosjektets gruppe, Øivind Berg, Marianne Woie og John Arnold Hopstock ønsker **nasjonalt seilsenter på Hove.**

Agdp: 3.2.2006: Seilforeningen vil ha landbasert seilsportsenter og seilgymnas. **Har tidligere ønsket seg et senter på Hove, men pga de strenge miljøvernkravene til området må foreningen finne en annen lokalisering.**

Agdp. 18.10.2006: Planer om seilsenter i Slaabervig. **Planer i Hovekilen ble skrinlagt av fylkesmyndighetene.**

Agdp. 10.1.2007: **Seilsenteret droppes på Hove.** Mer privatisering av leirområdet og større fokus på inntekter. Fremdriftsplan for utvikling av Hove kan bli vedtatt. Driften skal heller gi inntekter enn utgifter for kommunen. Asylmottaket er borte. Saksbehandler Ole I. Bording har 3 forslag, **ett inkluderer seilsportanlegg selv om fylkesmann og fiskeridirektorat er kommet med sterke innsigelse.**

Agdp. 1.2.2008: Varsel om regulering Seilsportsenter i Slåbervig.

Agdp. 9.9.2009: Mener seilsportsenter raserer strandperle. 17 m høyt klubbhus. Stor motstand. **Kommuneplanutvalgets leder Robert Cornels Nordli (AP) uttalte: «Hove er ikke et egnet sted på grunn av det biologiske mangfoldet. Derfor har bystyret igjen falt ned på Slåbervig».**

Agdp. 25.9.2010: Einar Halvorsen (H) og Nils Johannes Nilsen (AP) i planutvalget ville hatt seilsportsenter i Slåbervig og **sa seg leie for at forsøket med en alternativ plassering på Hove hadde strandet.**

Agdp 25.2.2011: Seilforeningens leder John Arnold Hopstock har skrevet brev til kommunen og minner om at det var politikerne som tok kontakt og foreslo Slaabervig i **2007, etter at et forsøk på å etablere seg på Hove hadde strandet.**

Agdp. 17.6.2011: Bystyreflertall skrotet hele planen om seilsenter i Slåbervig. Tatt ut av kommuneplanen. Seilforeningen mistet for mange år siden håpet om et seilsenter på Hove. Einar Halvorsen (H) presiserte at det var **Fiskeridirektoratet som for 10 år siden satte foten ned for et seilsenter på Hove, av hensyn til ørret bestand og ålegress.**

Agdp. 13.1.2012: Forslag om å legge seilsentere til Gjesteavna. **Lokalisering Hove strandet for over 10 år siden pga fredet ålegress.**

Agdp. 22.5.2012: Rådmannen mener Slåbervig er best. Det listes opp 10 alternativer. **Om Hove: «Fylkesmannen varslers innsigelser»**

24.7.2019: **Onsdag åpner Norges første seilsenter på Hove**, et samarbeid mellom Hove, seileresset Miriam Rasmussen og Arendal Seilforening.

Agdp. 14.2.2020: **For 10 år siden var det uaktuelt med seilsenter på Hove. Nå har Norges første «Seilsenter» dukket opp der.**

Konklusjoner:

- ASF er en av landets eldste idrettsforeninger, Arendals nest eldste i dag. Er godt drevet og har over mange år, mange gode resultater. Har et fantastisk flott tilholdssted på Lille-Brattholmen.
- I prosessen om å «kapre» Slåbervig, kommer det tydelig frem at ASF ikke er udelt populær hos mange som ikke er tilknyttet foreningen. Bl a. påpekes det at ASF nyter stor «goodwill» i kommunen, og at den allerede har fått bygge et seilsenter/klubbhus på Lille-Brattholmen, og at denne øya oppleves som privatisert.

- Angående regattaer, så har de fleste gått ut fra Seilerhytta på Lille-Brattholmen og foregått i bassenget mot Havsøya, eller i områder mot Torungene, samt en rekke andre områder, utenfor Hovekilen.
- ASF har tidvis, i mer nyere tid hatt arrangementer også på Hove, med brettseilere og mindre jolleseilere. Dette har dog ikke vært en eksklusiv bruk av Hove for ASF. Mange andre foreninger/organisasjoner har også brukt Hove til sine arrangementer, som dykkerklubb, roklubb, svømmeklubb, fleridrettsklubber, religiøse menigheter, etc etc.
- Som sitert fra Agderposten 14.1.1999 mente ASFs leder at Hove var for langt borte.
- ASF fikk sitt første tilholdssted på Hove i november 2001, da Årsmøtet vedtok en ettårig leieavtale med Hove Leir som innebefatter bruk av Strandstua med tilhørende strand og kaianlegg. Senere har foreningen styrket sin posisjon, ved å få sin representant Jan Fasting inn i styret for HDU, og ved den påfølgende prosessen som har ledet frem til HDUs omdiskuterte avtaler med Lowcamp/Canvas Hove.
- ASFs forslag til aktiviteter på Hove har møtt motstand, både av Fiskeridirektoratet og Fylkets Miljøvernnavdelig. Selv byens nåværende ordfører og leder av Styret for Raet Nasjonalpark, Robert Cornels Nordli (AP) uttalte 9.9.1999: «Hove er ikke et egnet sted på grunn av det biologiske mangfoldet.
- **Forvalterens påstand om at Arendals Seilforening har hatt regattaer i Hove-området siden 1800-tallet er absolutt ikke riktig.**

AMS

Arkivsaksnr: 2021/476-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 19.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	20/21	28.05.2021

Klage på utøvelse av skjøtsel på Spornes - Naturvernforbundet i Agder

Vedlegg:

1 Arendal - Spornes - klage på utøvelse av skjøtelsesplan - Raet nasjonalpark

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret avviser klagen med grunnlag i at det ikke foreligger et vedtak som kan påklages.

Styret tar innspillet til orientering.

Saksopplysninger

Naturvernforbundet i Agder har sendt inn en klage på utøvelsen av skjøtsel (vedlagt). De er orientert om at skjøtselen ikke kan påklages, men har valgt å opprettholde klagen jf dialog med Rune Sævre fra Naturvernforbundet.

Sekundært ønsker de dette behandlet som et innspill til styret om praksis i restaurering og videre skjøtsel på Spornes.

Vurdering

I denne aktuelle skjøtelsessaken så foreligger det ikke noen vedtak som kan påklages ettersom styret ikke fatter enkeltvedtak om utøvelse av skjøtsel. Skjøtsel ligger under styrets ordinære ansvarsoppgaver som forvalter følger opp i praksis. Det foreligger heller ikke noe vedtak om andre skjøtelseloppgaver som styret følger opp, vanligvis er

dette kun forankret i skjøtselsplaner eller forvaltningsplan. Forvaltningsmyndighetens mulighet til å utøve skjøtsel og inngå avtaler om skjøtsel fremgår av naturmangfoldloven § 47.

Styret har vedtatt å søke midler til skjøtselen i sin prioritering, og har vedtatt skjøtselsplanen som ligger som utgangspunkt for utøvelsen og kontraktsinngåelsen. I denne saken var det dessverre ikke mulig å følge skjøtselsplanen i et avgrenset område med tett einervegetasjon uten å havne i konflikt med dyrevelferd. Derfor ble det i stedet fjernet einer med maskiner. Området er allerede i ferd med å revegeteres med typiske 1.generasjons suksesjonsarter som bringebær og geitrams. Forvalter er svært fornøyd med resultatene så langt.

Det fremheves at maskinell metode ikke er i tråd med skjøtselsplanen- men jeg kan her vise til at det både generelt i skjøtselsplanen og konkret under slått av gjengrodde enger vises til maskiner.

Eks:

Konkrete delmål side 27

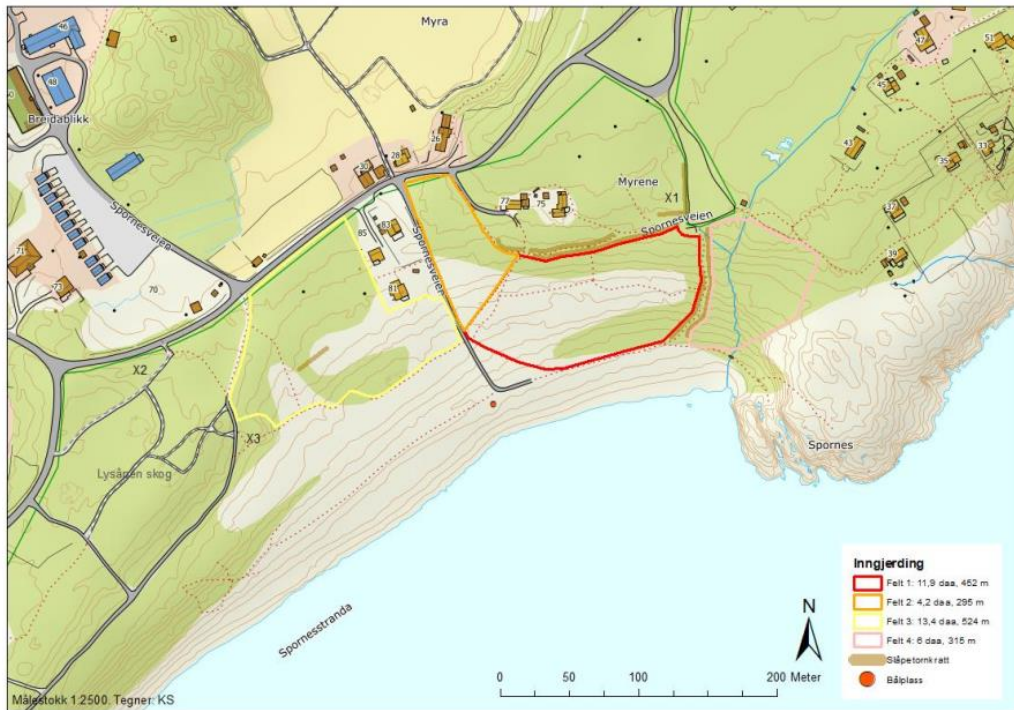
- pkt 10: Hugst, rydding og bruk av maskiner må foregå utenom hekkesesongen.
- pkt 11: Det må ikke gjødsles eller sprøytes (med unntak av bekjemping av svartelista arter) på moderne vis, kjøres med tunge maskiner (med unntak av på Tangveien) , eller foretas naturinngrep i form av masseforflytning.

Maskinene som er benyttet til rydding er svært lette med lavt marktrykk. Det er noe overfladiske kjøreskader akkurat ned fra P-plassen der man ryddet gjerdegrase i et fuktig område for å sette igjen slopetornskratt langs stien. Ryddingen er utført utenfor hekkesesong.

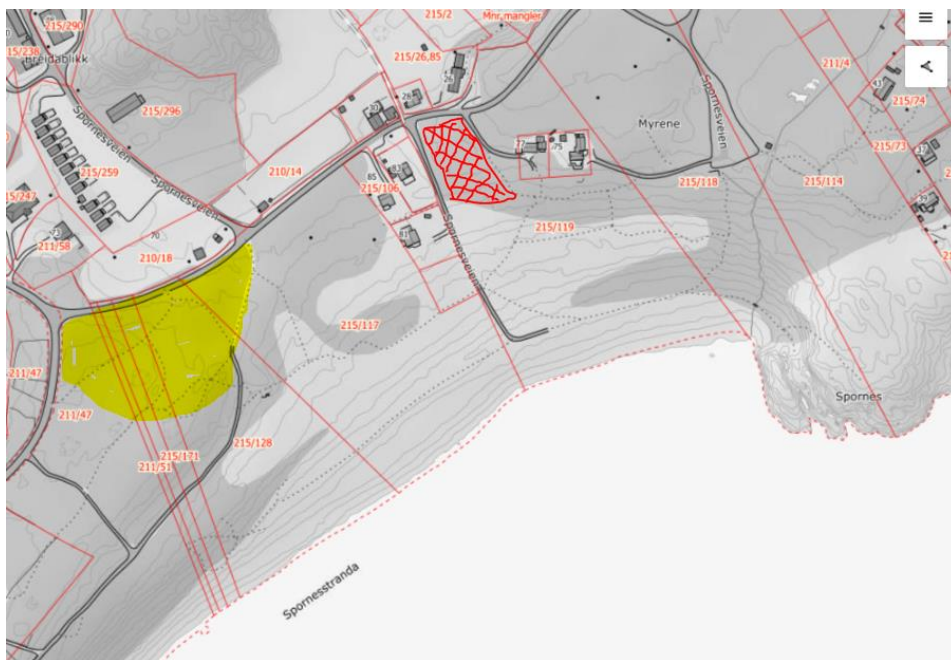
Hvordan skjøtselen utøves vil i stor grad være nasjonalparkstyrets ansvar – fulgt opp av forvalter. I mange områder har vi fått mulighet til å planlegge skjøtsel relativt fritt fra grunneiere (kommunene /fylkeskommunen). Vi har en løpende dialog om dette i administrativt kontaktutvalg der ulike tiltak diskuteres.

Beitedyr ble satt ut i uke 20, litt forsinket pga en kald vår med lite tilvekst. Beitepresset vurderes fortløpende.

I tillegg har vi startet opp gradvis tilbakeføring til lysåpen skog lengst vest i skjøtselsplanområdet på grensen til Hove Leir eiendommene. Jeg har dialog med Hoves Venner om noe tynning i skogsjiktet og busksjiktet også på den delen av skogen som ligger under HDU. Målet her er en lysåpen skog, beskrevet som frittstående trær (rogn, kirsebær, hassel, eik, selge, ask og krokfuru) med sammenhengende eng- /lyngvegetasjon og innslag av busker.

Fra Skjøtselsplanen – Nibio 2020. Fase 1- rød, fase 2 -oransje, fase 3 – gul og fase 4- rosa.

Kart over område der lysåpen skog er oppstartet (gult felt) og fjernet einer (rødt).

Planen er å gradvis øke arealet med lysåpen skog lengre sør og vest. Dette arbeidet fortsetter vinteren 2021-22 sammen med rydding av kratt inne i fase 1.

I rullesteinsbeltet nedenfor kyststien på Spornes vil vi fjerne betydelig vegetasjon ettersom den truer med å forringe strandvollene som er en viktig geologisk verneverdi i nasjonalparken.

Arkivsaksnr: 2021/473-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 12.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	21/21	28.05.2021

Høringsinnspill til Mulighetsstudie for universell utforming i Raet nasjonalpark

Vedlegg:

- 1 høring-rapport universell utforming raet
- 2 Uttalelse - Mulighetsstudie Merdø
- 3 Innspill ang mulighetsstudie for universell utforming Raet nasjonalpark - Østre Agder IPR
- 4 Tilbakemelding på høring av mulighetsstudie for universell utforming i Raet Nasjonalpark - Arendal kommune
- 5 Særutskrift - Mulighetsstudie for universell utforming i Raet Nasjonalpark.PDF
- 6 Raet nasjonalpark - vedtak og protokoll for høring av mulighetsstudie
- 7 Innspill til mulighetsstudie for universell utforming

Forvalters innstilling

Styret må ta opp til vurdering om hele mulighetsstudien eller eventuelt enkeltelementer skal anses som ønsket i nasjonalparken.

Forvalter foreslår at videre arbeid overføres til kommunene som kan søke om midler til utarbeidelse av tiltak, søke dispensasjoner osv, gjennom utsetting eller ansettelse av prosjektleder. Forvalter foreslår at områdene søkes overført til statlig sikret eiendom, slik at man kan søke øremerkede midler til dette fra Miljødirektoratet, tippemidler og andre fond.

Et alternativ er om kommunene ber Friluftsrådet sør gjennomføre dette.

Saksopplysninger

Mulighetsstudien for universell utforming i Raet nasjonalpark har vært ute på offentlig høring. Det har kommet innspill fra:

Hove Drift- og Utvikling
Merdø Vel
Østre Agder IPR
Fiskeridirektoratet
Arendal kommune
Agder Fylkeskommune (vedlegg 6 og 7)
Folkehelsekoordinator i Arendal kommune

Flere har varslet at de vil sende innspill, men har ikke mottatt flere innspill til tross for utsatt frist. Blant dem er IMDI, Helsedirektoratet, Bufetat og Kystverket.

Innspillene er stort sett positive, men også en del innspill om endringer og forbehold.

Merdø vel er skeptiske til økt belastning på Merdø og at en del foreslåtte tiltak bør begrenses.

Østre Agder IPS har et konkret innspill om kajakkrampe på Hasseltangen.

HDU er positive, men har en del interne behov og avtaler, og foreslår en dialog om eventuell utvikling av bryggefasiliteter. Et turforslag kan være i konflikt med reguleringsplanen for «Del av Hoveodden».

Arendal Kommune – folkehelsekoordinator har innspill om to tilrettelagte turer med økt rastebenker ved Hovestranda- Strandhuset og Hove Amfi-Markopp. Disse er allerede under etablering i samarbeid med Hoves Venner. Det er snakk om noe oppgradering av underlag og utsetting av rastebenker uten inngrep. Rastebenkene skal plasseres ut med ca 100 meters avstand. To steder per tur skal det være benker med bord, og de skal ha mulighet for rullestol inntil bord. Stiene merkes.

Agder fylkeskommune har behandlet saken og mulighetsstudien får støtte fra flere utvalg og Fylkestinget. Konkrete innspill:

- merking av sideveier, god stimerking med QR koder.
- helårs matter på stranden
- utforming av sanitærom (div), helårs og med spyling utenfor.

Fiskeridirektoratet ber om at alle tiltak i sjø tar hensyn til marine naturtyper og marine næringer. Tiltak i sjø/strandsone krever dispensasjoner etter flere lovverk og Fiskeridirektoratet bidrar gjerne med kunnskap ved behov.

Vurdering

Mulighetsstudien har blitt generelt godt mottatt. Det er generelt et ønske om at områdene skal tilrettelegges i så stor grad som mulig innenfor hensynet til verneverdiene.

Det er kommet inn noen forbehold og kolliderende hensyn, spesielt på Hove og Merdø. På Hove er det behovene til Hove Leirsenters leietakere (både kortvarige opphold og Arendal Seilforening og Canvas Hove) og leirskole som løftes av HDU. På Merdø er

det skepsis til økt besøk, brannfare, og sikkerhet som løftes, og dessuten hensynet til de private eierne. Det er en undertone om tvil hvorvidt Merdø egner seg til universell utforming (rullestoler).

Jeg forventet egentlig langt flere skeptiske og negative innspill, ettersom tiltakene til dels er inngripende og omfangsrrike, spesielt baderamper og bryggeanlegg. Med tanke på bryggeanlegg, så er det i mange tilfeller snakk om å endre /slå sammen eksisterende anlegg. De foreslåtte baderampene er nye tiltak i verneområdene. Østre Agder IPS foreslår kajakkbrygger også på Hasseltangen.

Veien videre:

Dersom styret mener at hele eller deler av mulighetsstudiets tiltak bør iverksettes, så bør dette formidles i et vedtak der kommunene som grunneiere på hhv Merdø, Hasseltangen og Hove anmodes om å ta denne prosessen videre.

Kommunene kan søke midler til tiltak fra flere instanser, blant annet Fylkeskommunen, ulike fond og tippemidler. Ved omgjøring av arealene til statlig sikret eiendom vil mulighetene til tilskudd og støtte øke. Pdd er ingen av områdene statlig sikret, men det er diskutert om Hove på et møte med HDU. Forvalter anbefaler en slik overføring.

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/friluftsliv/forvaltning-statlig-sikrede-friluftslivsomrader/>

Arbeidet med denne typen tiltak og planer er omfattende og ressurskrevende. Dersom kommunene overtar ansvaret så kan de søke om enten midler til utsetting av oppdraget eller ansette en prosjektleder som kan fullføre prosjektet. Dette bør være forankret politisk med et oppdrag til administrasjonen.

En prosjektleder vil da få ansvar for å samordne interessene til grunneier (kommunene), andre interesser i området og søke nødvendige tillatelser etter verneforskrift, havne- og farvannsloven, plan- og bygningsloven og andre relevante lovverk.

Et annet alternativ er om Friluftsrådet sør (eid av kommunene) får denne oppgaven. Interkommunale friluftsråd har samme mulighet til å søke midler som kommunene på overnevnte tiltak.

Uttalelse ang. mulighetsstudien for universell utforming Raet nasjonalpark.

Øya Merdø og dens beboere har de siste årene opplevd at deler av øya både er blitt en del av Raet nasjonalpark og at resten av øya er blitt behandlet i en reguleringsplan som er under behandling. Det skal i tillegg være planer om verdensarvstatus (Unesco).

Det har vært en viss bekymring om hvordan dette vil påvirke øya vi alle har en sterk og nær tilknytning til. Det var et håp om at de ulike instansene ville samarbeide om de ulike tiltakene de foreslår, men så langt kan det se ut til at samkjøring av foreslåtte tiltak er noe mangelfull.

Nasjonalparkens planer for området vest på øya, som er omtalt i mulighetsstudien, vil innebære store endringer og større belastning på området siden det legges opp til økende besøkstall. Den viser også mangelfull kunnskap om eierskap, landskap og værforhold.

En nasjonalpark skal forårsake minst mulig inngrep i eksisterende natur. Det som skisseres om brygge, toalett-/skiftehus og baderampe må sies å innebære store endringer.

Ang.stranden. Store deler av stranden er privateid av eiendomsbesitterne som ligger langs stranden. Sanden på denne stranden er i stadig bevegelse slik at den enkelte ganger kan fremstå som en rullesteinsstrand. En eventuell baderampe vil framstå som et fremmedelement, og er nok heller ikke ønsket av eierne til stranden. Bildet på s. 46 har ringet inn to områder. Området i ringen mot øst er delvis privat område.

Ang.toalettbygg. Et evt. bygg bør trekkes inn mellom trærne for å være mest mulig diskret. Med god skilting bør ikke dette være et problem. Toaletter er nødvendig , til dels også skiftehus, men at det skal være behov for utekjøkken, kan vi ikke forstå. Det er kun lov å telte to netter på Gravene . Det vil antagelig være større behov for noen sikre grillplasser med ikke brennbart underlag, for å unngå alle engangsgrillene som i dag plasseres på sletten. I tørre somre er mangel av sikker åpen ild noe som kan gjøre Merdøs beboere søvnløse.

Ang. renovasjon. Det er nevnt at dette ikke er nødvendig å vurdere i denne studien. Dersom hensikten er å legge til rette for økt besøkstall, er renovasjon svært viktig. Det blir kun hentet søppel på Merdø for beboerne i juni, juli og august. Skjærgårdstjenesten har hittil hentet søppel fra turistene, men de er ofte ikke i gang før i slutten av juni og de avslutter også når august går mot slutten. Det betyr at besøkende selv må sørge for å ta med seg søppelet sitt hjem resten av året.

Ang. bryggeanlegg. Dette virker noe voldsomt. At det skal dimensjoneres ut i fra behovet for elektriske rullestoler, kan være forståelig i teorien ut i fra lovverk etc. Det er knapt sett en vanlig rullestol på Merdø, og det er ikke mange båter som kan frakte en elektrisk rullestol. Selv ikke de fergene som anløper Merdø i dag er egnet til det.

Vi er svært skeptiske til å anlegge ilandstigningsbåser for kajaker på brygga. Vi ser at da må kajakken bæres langs brygga og langt inn på land. Dette er ingen god løsning med en ca 5 meter lang kajakk og faren for andre bryggebesøkende er da overhengende. Om det er tiltenkt at dette skal være kajakkbåser for handikappede ja da blir vi enda mer skeptiske og problematikken som vi beskriver blir ytterligere forsterket.

Gravene stranda er svært ofte besøkt av større grupper av kajakkpadlere og per i dag har disse en enkel og sikker ilandstigning på sandstranda og dertil kort og trygg vei å bære kajakken til land.

Merdø er av naturen et sted hvor man bør kunne forflytte deg på egne ben. Høydeforskjeller, svaberg og svært ujevnt underlag er det som gjør Merdø til den unike plassen det er.

Det er også stor skepsis til bruk av båtbåser. De som bruker brygga i perioder med frisk sørvestlig, vestlig eller nordvestlig bris, erfarer at det er de innerste plassene mot øst som egner seg best når været er dårlig. Ved vestlige vinder allerede fra laber bris er det svært vanskelig å legge til på den vestlige siden av brygga og båser vil gjøre dette ytterligere kompliserende om ikke umulig grunnet fare for skade på både båt og utriggere.

Ang. vann og avløp. Det er viktig å minne om at sommervannet og avløpet er bekostet av og driftes av øyas beboere. Det er ikke dimensjonert for og beregnet på masseturisme.

Ang. trestiene. Eksisterende trestier er nedslitte og ujevne. Det er bra om de blir skiftet ut . Da kan det samtidig være fint å justere stien fra hjørnet av steingjerdet og ut mot rullesteinene slik at den går i rett vinkel over gresset. Det er korteste vei til utsiden, og ved å se hvor nedtråkket

gresset blir etter hvert, er det lett å se at de fleste foretrekker korteste vei. Trestiene langs stranda vil på grunn av flyvesand svært ofte være tildekket av løs sand og dette vanskeliggjør bruk av rullestol.

Vi vil gjerne påpeke at øyas beboere gjennom forslaget til reguleringsplan ser ut til å kunne få krevende begrensninger i forhold til tiltak på egen bolig, brygge og eiendom for øvrig. Det føles derfor feil at nasjonalparken skal kunne føre opp bygg og foreta andre inngrep slik det foreslås i denne mulighetsstudien.

Arendal 28.03.2021

Merdø Vel

Svein Just

Hei viser til samtale med deg Jenny Marie Gulbrandsen, hvor vi avtalte at innspill kunne komme innen medio mars. Videre følger Arendal kommune sitt innspill utarbeidet i samarbeid med Hoves venner.

Innspill til mulighetsstudie for universell utforming – Raet nasjonalpark – Hove

Hove er Arendals stolthet når det gjelder friluftsopplevelser gjennom hele året, og er det området de fleste av Arendals innbyggere har et «turforhold» til. Dette henger sammen med at det er naturskjønt, og at det oppleves tilgjengelig og har en naturlig fremkommelighet. November 2020 ble Arendal kommune kontaktet av Hoves venner med ønske om å utvikle turområdet. Ønsket hadde utspring i at Grimstad hadde åpnet en demens-sti, og at Hoves venner så at mulighetene for å kunne tilrettelegge noe tilsvarende på Hove var tilstede. Arendal kommune ser et behov for å tilby en stadig aldrende befolkning tilrettelagte turområder, uten at vi ønsker å ha fokus på en diagnose. Den demografiske utviklingen med stadig flere eldre, vil medføre at stadig flere får redusert mobilitet og begynnende kognitiv svikt. Ved å tilrettelegge for fysisk aktivitet i naturskjønne omgivelser vil vi også tilrettelegge for at flere seniorer opprettholder sin hverdagsfunksjonalitet ved at de blir stimulert både fysisk og psykisk. Samtidig gjør vi Hove mer tilgjengelig for alle som har behov for universell tilrettelegging. Graden av opplevd trygghet vil påvirke valg av aktivitet. Det gir trygghet i å vite at det er passelig avstand mellom benker, slik at en kan sette seg ned for å hvile underveis, at hele turveien er merket godt, at det er tilgjengelige toalett, og at det er andre personer i området som kan hjelpe dersom det skulle oppstå en situasjon. At en også kan gå på tur med familie og venner uten at det kreves noen spesiell planlegging gir også rom for en opplevelse sosial inkludering for flere.

Befaring

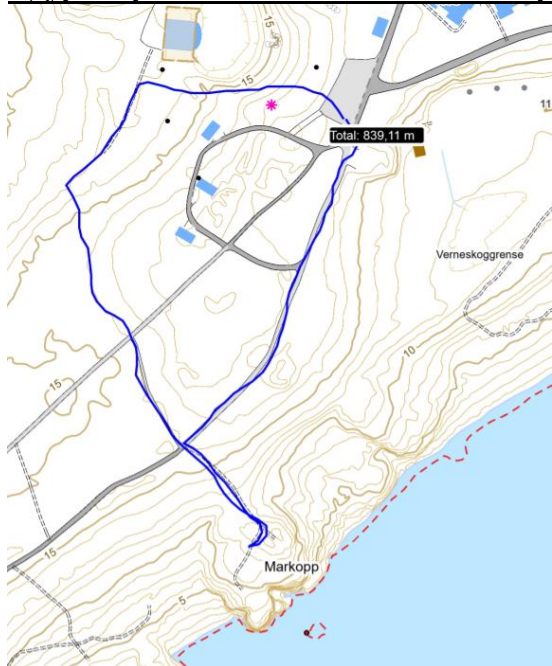
Tirsdag 15. desember var vi 5 stykker på befaring. Vi ville vurdere områder som vi mente var egnet for å tilrettelegging, slik at personer med kognitiv og fysisk immobilitet, kunne finne trygghet, gjenkjenning og mulighet for hvile. Personene på befaring var: Halvor Ellingsen, Sverre Simonsen, Per Barth Svendsen, Hans Petter Andersen og Tone Worren Kløcker. De fire førstnevnte fra Hoves venner og sistnevnte fra Arendal kommune.

Vi så på to forslag til tilrettelagte stier på Hove. Kommunens representant ønsket benker med ryggstø for hver ca 100 meter og fra befaring i Grimstad ser vi at det bør være merking for hver ca 30 meter. Merkingen skal være tydelig og vise retning og avstand som gjenstår. Det må være parkering ved startsted. Det bør legges opp slik at man både kan gå deler av stien, altså frem og tilbake, men at det er mulig å gå en rundløype. Vi så på to løyper, en på utsiden fra parkeringsplass ved Amfiet til Markopp og en fra parkeringsplassen ved Hoveodden til Hovekilen. Begge med mulighet for rundløype. Markopløypa er ca 1 km og Hovekilen ca 0,75 km. Begge har parkering ved startpunkt.

Løype P-plass Hoveodden – Hovekilen

Løype P-plass Amfi Hove leir – Markopp

Løypetraceen mellom Amfiet i Hove leir og P-plassen justeres ca. 20-30 meter sydover og skal følge eksisterende sti i området.

Tone Worren Kløcker har drøftet forslaget med Jann B. Nilsen. Han kan fortelle at kommunen ikke har innvendinger mot tiltak som gir installasjoner som kan fjernes. Installasjoner vi da snakker om er benker og merking som kan fjernes uten at det er varige spor i naturen. Arendal kommune ønsker et samarbeid med Statsforvalteren og Hoves venner med å finne gode løsninger som tilrettelegger for gode turopplevelser for flere.

Med vennlig hilsen

Vennlig hilsen

Tone Worren Kløcker

Seniorrådgiver Folkehelse og levekår

Rådmannens stab, personrettede tjenester

Telefon: 975 42 320

tone.worren.klocker@arendal.kommune.no | www.arendal.kommune.no

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	22/21	28.05.2021

Søknad om tillatelse til bryggeanlegg på 210_1 Hoveodden - Raet NP-Arendal

Forvalters innstilling

Alternativ 1

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g) til Pollen Bygg og Eiendom på vegne av HDU tillatelse til bryggeanlegg for friluftslivet på 210/1 i Arendal kommune på følgende vilkår:

Bryggen skal legges i tilknytning til eksisterende bryggeanlegg på Strandhuset i tråd med mulighetsstudie for universell utforming i Raet nasjonalpark. Bryggen skal ivareta hensynet til universell utforming og utformes med utgangspunkt i bryggeanleggene i mulighetsstudien.

Tiltaket

- Omfatter fjerning av eksisterende bryggeanlegg på Hoveodden og etablering av en fritidsbrygge på Strandhuset som erstatning for disse. Deler av tidligere brygger kan gjenbrukes som base for ny fellesbrygge jf tegning såfremt tilgjengeligheten ivaretas.
- Moringer kan etableres i radius rundt bryggen for å redusere behovet for dregging.
- Utformingen skal være i tråd med veileder for naturvennlig tilrettelegging <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2019/mai-2019/naturvennlig-tilrettelegging-for-friluftsliv/> og mulighetsstudien. Skisser sendes inn til forvalter for godkjenning.
- Bryggen skal merkes med to dagers oppholdstid og man kan ikke ta betalt for plassen.
- Deler av bryggen skal tilrettelegges for ikke-motorisert ferdsel og skiltes med dette, fortrinnsvis nærmest badeplass.
- Alt avfall skal fjernes fra nasjonalparken og leveres på egnet avfallsmottak.

- Tiltaket skal meldes til forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken så snart det er ferdig gjennomført.
- Frakt og tilkjøring av materialer som foregår fra sjøsiden skal ikke skade sjøbunn eller føre til forurensning.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år og fullført innen fem år fra denne dispensasjonen ble gitt.

Alternativ 2

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g) til Pollen Bygg og Eiendom på vegne av HDU tillatelse til bryggeanlegg for friluftslivet på 210/1 i Arendal kommune på følgende vilkår:

Bryggen kan utføres i tråd innsendt tegning, men med tilpasning tilsvarende mulighetsstudie for universell utforming i Raet nasjonalpark. Bryggen skal ivareta hensynet til universell utforming og utformes med utgangspunkt i bryggeanleggene i mulighetsstudien.

Tiltaket

- Omfatter fjerning av eksisterende bryggeanlegg på Hoveodden og etablering av nytt flytebryggeanlegg som erstatning for disse. Deler av tidligere brygger kan gjenbrukes som base for ny fellesbrygge jf tegning såfremt tilgjengeligheten kan ivaretas.
- Moringer kan etableres i radius rundt bryggen for å redusere behovet for dregging.
- Utformingen skal være i tråd med veileder for naturvennlig tilrettelegging <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2019/mai-2019/naturvennlig-tilrettelegging-for-friluftsliv/> og mulighetsstudien. Skisser sendes inn til forvalter for godkjenning.
- Bryggen skal merkes med to dagers oppholdstid og man kan ikke ta betalt for plassen.
- Deler av bryggen skal tilrettelegges for ikke-motorisert ferdsel og skiltes med dette, fortrinnsvis nærmest badeplass.
- Alt avfall skal fjernes fra nasjonalparken og leveres på egnet avfallsmottak.
- Tiltaket skal meldes til forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken så snart det er ferdig gjennomført.
- Frakt og tilkjøring av materialer som foregår fra sjøsiden skal ikke skade sjøbunn eller føre til forurensning.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år og fullført innen fem år fra denne dispensasjonen ble gitt.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Niels Kaastrup Nielsen fra Pollen Bygg og Eiendom søker på vegne av Hove Drift og Utvikling (HDU) om rammetillatelse til bryggeanlegg på 210/1 Arendal – Hoveodden.

Bryggeanlegget ble oppført /utbedret på 2000-tallet og det er blitt avdekket at det ble gitt tillatelse til landgang og pælebrygge i 2009, men at søknad om flytebrygger ble avslått. Bryggene har likevel blitt liggende.

Raet Nasjonalparkstyre gav i 2018 tillatelse til utskiftning og oppgradering av landgang og flytebrygger på blant annet dette anlegget. Forvalter antok at bryggeanlegget var godkjent av Arendal kommune og Fylkesmannen som hadde verneområdeforvaltningen i perioden 2006-2017.

Naturvernforbundet oppdaget at bryggene manglet tillatelse, og påklaget til Arendal kommune at bryggene fortsatt ligger ute i 2020. Bryggene ligger over en viktig ålegresslokalitet.

Søknaden omfatter flytebrygge-delen av bryggen, ettersom landgang og pælebrygge ble godkjent i 2011.

Rammetillatelsen søker om en ny utforming av flytebrygger som ikke er i direkte konflikt med ålegress. Det omsøkte tiltaket er 40 meter i nordlig retning og 35 meter i østlig retning.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.*

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger (...) opplag av båter, bøyelegging av båter (...) bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

a) vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

e) akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.

f) å trekke joller på land for midlertidig oppbevaring ved egen fortøyningsplass, i tråd med retningslinjer i forvaltningsplan.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

d) brygger som erstatning for eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

g) bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i tråd med forvaltningsplan.

Fra forvaltningsplanen om brygger:

Brygger og fortøyningsplass:

Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og installasjoner for allment friluftsliv, jf. kap. 3.3.1. Bestemmelsen i § 3 pkt. 1.3 d vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger).

Vedlikeholdsmudring:

I NP skal vedlikeholdsmudring kunne fortsette for eksisterende brygger og anlegg, hvor mudring tidligere har vært gjennomført. Dette er søknadspiktig. Mudring er normalt strengt regulert i annet lovverk og må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Oppbevaring av båt på land:

Joller kan trekkes på land for midlertidig oppbevaring. Dette gjelder mindre båter som trekkes på land ved egen båt plass eller båtfeste uten bruk av motorredskap/kran. Det er ikke anledning for vinterlagring av båter på land i nasjonalparken.

Fra forvaltningsplanen om friluftsliv:

Valgfrihet og verneverdier

Friluftslivsutøveren skal i størst mulig grad kunne velge hvor han/hun vil ferdes innenfor nasjonalparken. Samtidig skal ikke friluftaktiviteten være til skade for verneverdiene. Ved behov skal derfor forvaltningsmyndigheten søke å styre ferdselen bort fra spesielt sårbare områder.

Hensynsfull forvaltning

Forvaltningstiltak skal i størst mulig grad utformes slik at brukeren ikke opplever at ferdselen blir unødig regulert. Nødvendig styring av ferdselen skal fortrinnsvis skje gjennom informasjon eller kanalisering gjennom positive tiltak. Strengere håndheving og reaksjoner skal først og fremst benyttes i forbindelse med bevisste overtredelser av reglene i sårbare områder. Merk likevel ferdselsforbudet i sone A.

Tilrettelegging

All tilrettelegging for friluftsliv og ferdsel skal være i tråd med DN-håndbok 27 Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv (2006) og Merkehåndboka (2009). Nasjonalparken forvaltes i to hovedgrupper av øyer/områder med tanke på tilrettelegging: Tilrettelagte og ikke tilrettelagte. Graden av tilrettelegging vil variere. Ved all tilrettelegging skal det vurderes konkret om tiltaket kan og bør ha universell utforming. Der universell utforming ikke er forenelig med verneformål og/eller verneverdier, skal det tilstrebes så god tilgjengelighet som mulig.

Vedlikehold

Vedlikehold omfatter ikke ombygging og utvidelse, og skal skje på en slik måte at stier, skilt, bruer og løyper opprettholdes uten å endre karakter. Dette innebærer bruk av materialer, løsninger og teknikker som ikke vesentlig skiller seg fra det som tidligere er benyttet.

Vurdering

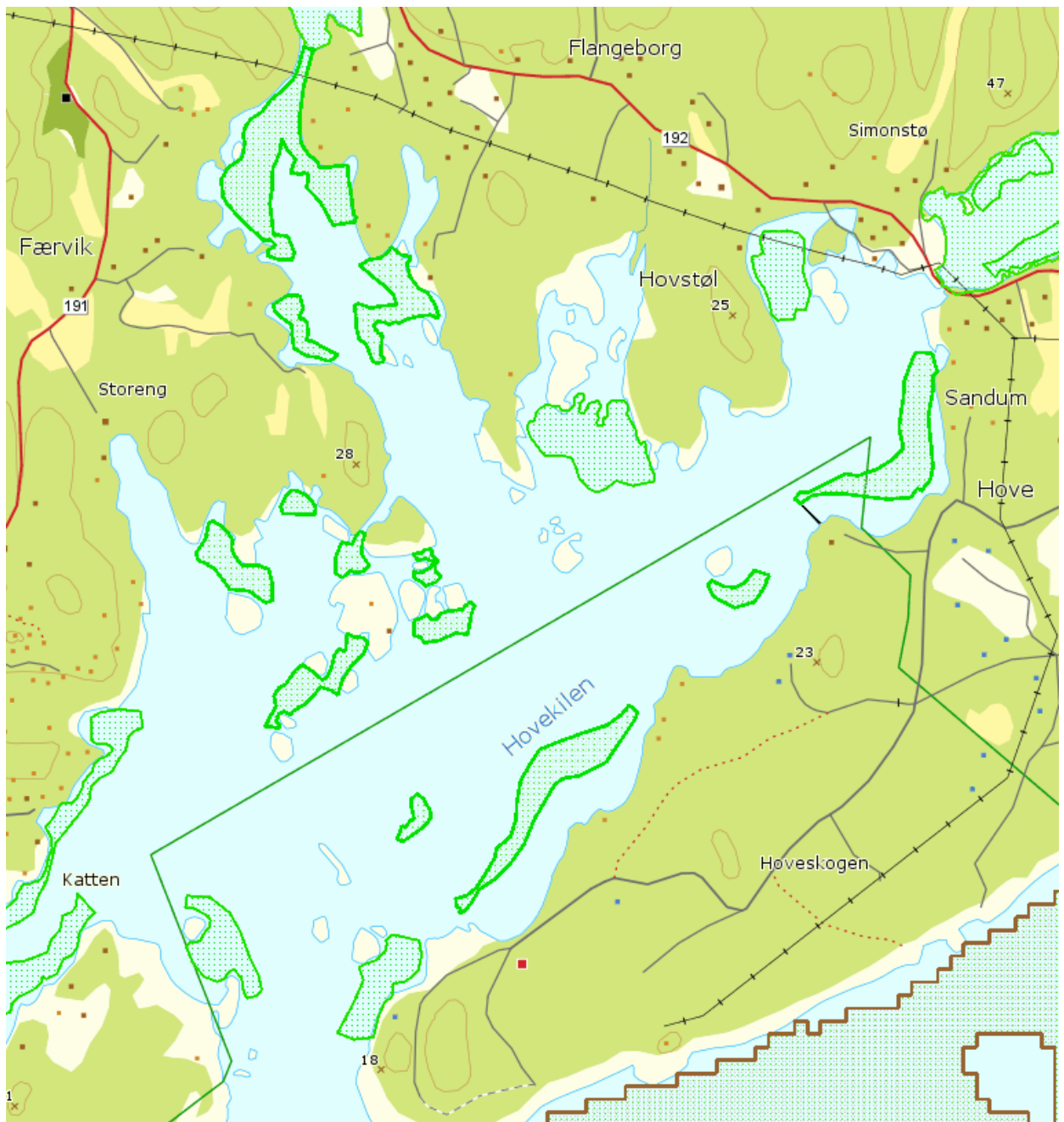
Det omsøkte tiltaket er en rammetillatelse til bryggeanlegg etter at det har blitt gjort kjent at det eksisterende bryggeanlegget ikke er godkjent.

Verneforskriften § 3 fjerde ledd g) åpner for etablering av brygger til friluftslivet og det er på denne hjemmelen tiltaket er søkt inn. Forvaltningsplanen omtaler denne bestemmelsen, men angir ingen retningslinjer eller krav foreløpig. Denne bestemmelsen har vært benyttet tidligere, blant annet på Jerken og Tromlingene. I begge tilfeller var det Arendal kommune som søkte og bryggene var finansiert med midler til tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder.

Forvalters vurdering er at omsøkt tiltak er i tråd med hjemmelsgrunnlaget i § 3 fjerde ledd g). Vurderingen videre vil basere seg på om påvirkning på verneverdier vil kunne avvises med vilkår, og om tiltaket bør tillates.

Verneverdiene i dette området er i godt dokumentert gjennom verneprosessen og naturdatabaser. Det er registrert flere viktige hekkelokaliteter i området, og årlig registreres flere rødlistede fugler under hekkeperiode og trekk. Hovekilen har flere viktige ålegressforekomster, og disse er ikke blitt vektlagt ved tidligere vurderinger.

Ålegress er truet av flere typer tiltak, blant annet bryggekonstruksjoner. Uttalelser fra Havforskningsinstituttet tyder på at det er de faste byggelementene som utgjør en trussel, båter har mindre negativ påvirkning. Et gunstig tiltak er å legge til rette med moringer for å redusere dregging. Dreiging kan ha en svært negativ påvirkning på ålegress, spesielt dersom antallet og intensiteten er høyt. Tiltakshaver har søkt om en utforming som søker å unngå direkte konflikt med ålegress.

<https://kart.fiskeridir.no/fiskeri> med marine naturtyper og marint biologisk mangfold

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold og effekter av omsøkte tiltak, jf. nml. § 8, anses på bakgrunn av dette som godt, og føre-var-prinsippet i nml. § 9 tillegges derfor ikke vekt i vurderingen.

Pælebrygge med landgang ble gitt dispensasjon i 2009 ettersom man anså det som viktig å ivareta adkomstmuligheten med ferje. Det ble også vektlagt at lokaliteten lange har hatt en bryggekonstruksjon. Det ble ikke gitt tillatelse til flytebrygger.

Friluftslivet er en del av de verdiene som skal ivaretas i nasjonalparken, og det er et stort antall fritidsbåter som ankommer Hovekilen hver t år, spesielt i høysesong juni-

august. Tiltak i nasjonalparken og andre steder viser at man oppnår en samling av ferdsel og dermed redusert belastning på både sjøfugl og ålegress ved å tilrettelegge med friluftslivbrygger. Slik sett vil en gunstig plassert og godt tilrettelagt friluftslivbrygge redusere den smalede belastningen for naturverdiene. Landskapet er allerede preget av en del bryggekonstruksjoner i området, og både av hensyn til ulike grupper brukere og landskapsbildet vil det være gunstig å samle bryggekonstruksjonene til Strandhuset. Bukten utenfor strandhuset har ingen ålegressforekomster, et allerede eksisterende bryggeanlegg i lite bruk, en mindre attraktiv badeplass og er base for seilspportaktivitet. For gjester til Hove Leir og Canvas Hove vil det være en ubetydelig forskjell på å ligge ved bryggen på Strandhuset fremfor Hoveodden.

Dette er også i tråd med Mulighetsstudien for universell utforming i Raet Nasjonalpark som foreslår å tilrettelegge for myke brukere på Hoveodden. DVS med tilrettelegging for ikke-motorisert ferdsel og badende på Hoveodden, mens båter kanaliseres til Strandhuset.

Forslaget er drøftet med HDU, som mener at det vil være ugunstig å fjerne muligheten for båtplasser på Hoveodden. De ønsker å søke om en flytebryggekonstruksjon på Hoveodden. Innspillet fra HDU fremgår i saken om høring av mulighetsstudien. De foreslår at man har soner med ikke-motorisert ferdsel der badegjester kan hensyntas i sameksistens med flytebrygger.

Forvalter har derfor fremmet to ulike vedtak.

Økosystemtilnærming og samlet belastning (nml. § 10) er vurdert til å være av begrenset omfang da tiltakene uansett utforming vil ha en samlende effekt på friluftslivet og ingen av de foreslåtte vedtakene vil være i direkte konflikt med ålegress. Bryggeanlegg med moringer vil gi en redusert forstyrrelse på sjøbunn rundt bryggeanlegget. For å sikre dette bør det settes vilkår om moringer og varighet på opphold i vedtaket.

§ 12 i nml. vurderes ivaretatt med vilkår i tillatelsen om forsvarlig drift og opprydding. Eventuelle kostnader ved miljøforringelse, skal bæres av tiltakshaver, jf. nml. § 11.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at tiltaket gis tillatelse med vilkår og har foreslått to ulike innstillinger- den ene i tråd med mulighetsstudien og den andre i tråd med søknad.

Begge innstillingene har forslag til endringer som ivaretar hensyn til ålegress (moringer) og tilgjengelighet for ulike typer brukere, og universell utforming.

Arkivsaksnr: 2021/471-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 19.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	23/21	28.05.2021

Uttak av steinblokker fra Hasseltangen til utstilling - Raet NP-Grimstad

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret for Raet Nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir tillatelse til motorisert ferdsel etter verneforskriften § 9 fjerde ledd c) og dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 til henting av steinblokker på Hasseltangen for bruk i geologisk utstilling på innfallsporter for Raet nasjonalpark.

Det er satt vilkår for tiltaket:

- Motorisert ferdsel ved uthenting skal være på snødektfrossen eller tørr mark. Alternativt skal beskyttende masser eller matter benyttes for å redusere skader på vegetasjon.
- Steinblokkene kan kun benyttes til tiltak på innfallsporter i Raet nasjonalpark og skal ikke (helt eller delvis) utnyttes kommersielt.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Besøksstrategien fremhever betydningen av å få frem de geologiske verdiene i Raet nasjonalpark.

Forvalter har i samarbeid med Sørlandets geologiforening v/Harald breivik og Ivar J Janssen utarbeidet en plan for en geologisk utstilling på Spornes og eventuelt på Hasseltangen. Konseptet består av flere steinblokker med rullestein montert oppå. Rullesteinene er i en viss grad fremmede bergarter i regionen, mens blokkene skal representere de lokale bergartene. Til dette er amfibolitt, kvartsitt og fjæregranitt valgt ut. Det hadde gitt utstillingen en ekstra verdi dersom man kan bruke de allerede uthugde blokkene fra Hasseltangen til utstillingen.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.*

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder (...), fjerning av rullestein, større stein og blokker (..) o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

§ 11. Generell dispensasjonsbestemmelse

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom

sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Naturmangfoldloven § 48 gir en dispensasjonsmulighet fra verneforskrift.

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

(...)

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vurdering

Tiltaket er gitt et konkret forbud i verneforskriften. Tiltaket krever dermed en vurdering for en særskilt dispensasjon gjennom naturmangfoldloven § 48. En slik dispensasjon kan gis dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene.

Formålet med vernet er å ta vare på blant annet geologiske verdier og landskapet, med vekt på kvartærgeologiske verdier og formasjoner. Steinblokkene er rester av et gammelt dagbrudd med mørk amfibolitt med granater, og er av tilsvarende bergart som Fevik Stein (Arnold) har donert til nasjonalparken i form av en sitteheller i steingjerdet ved Haslebukta og en sittebenk på odden langs kanalen til Haslebukta. Disse er opprinnelig fra dette steinbruddet.

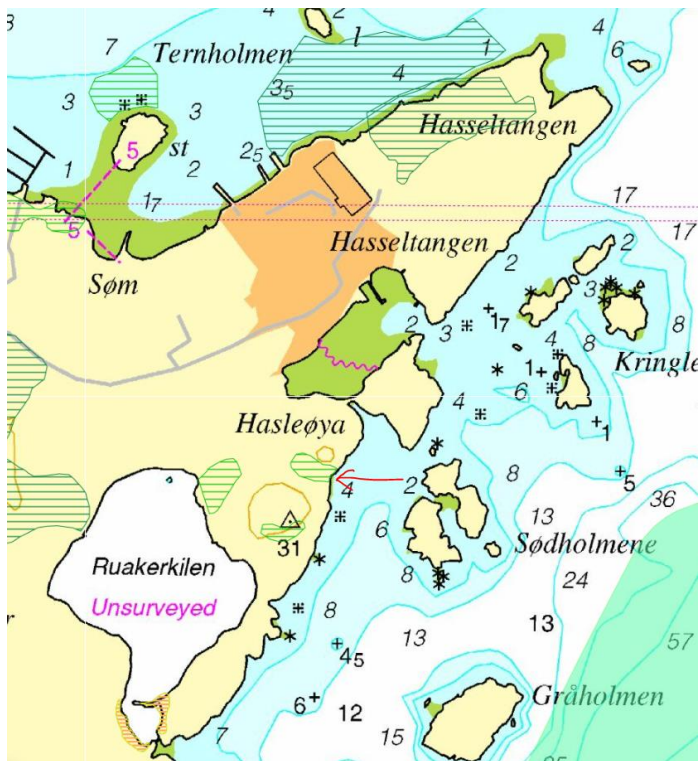

NGUs bergartskart over området.

Det er forvalters vurdering at tiltaket ikke strider mot verneformålet ettersom stenblokkene er menneskeskapt fremmedelementer som ligger igjen etter et gammelt dagbrudd. De har ingen naturlig tilstedeværelse i edellauveikeskogen i området, og oppleves som fremmede. En geologisk utstilling vil derimot bidra til å øke interessen og kunnskapen om geologi, noe som vil være positivt for verneverdiene.

Området har en naturtype med edellauvskog, og området vil fremstå som mindre påvirket ved å fjerne blokkene. Den største trusselen er skade på lauvskogen ved uthenting, derfor vil vi fortrinnsvis hente de fra sjøsiden med lekter. Lillesand skjærgårdstjeneste har sett på oppdraget sammen med Arild Pfaff, og mener det er realiserbart. Alternativet er å kjøre på tørr/frossen/snødekt mark gjennom den lysåpne eikeskogen mot bilveien til Hasleøya. Stien er flislagt, men noe bløt i partier.

Kunnskapsgrunnlaget anses som godt, da området er godt kartlagt og tiltaket er befart i felt av blant annet Arild Pfaff fra SNO. Det er ingen fare for skade ved å frakte med lekter utover overfladiske slepemerker i vegetasjonen.

Henting med lekter er foretrukket metode.

Alternativet er å trekke ut med maskinkraft til veien gjennom edellauvskogen. Lauvskogen (eik m.m) er tynnet i regi av Grimstad kommune og SNO, og det er mulig å kjøre med et lite kjøretøy uten å skade trærne.

Ettersom kunnskapsgrunnlaget (nml § 8) er godt, er føre-var-prinsippet (nml § 9) tillegges lite vekt i vurderingen. Økosystembelastning og samlet belastning (nml § 10) anses som svært liten da dette kun forekommer som en enkelt hendelse og det ellers er forbudt å fjerne steinmasser fra verneområdet. Forvalter mener at de to foreslåtte metodene anses som innenfor forsvarlig drift (nml § 12), og vil forutsette en tillatelse til motorisert ferdsel dersom det ikke lar seg gjennomføre med lekter. En tillatelse til

motorisert ferdsel kan innvilges gjennom verneforskriften § 9 fjerde ledd c). Alle skader må rettes opp for tiltakshavers kostnad, i dette tilfellet nasjonalparkstyret (nml § 11).

Konklusjon

Forvalter anbefaler at tiltaket dispensasjon etter nml § 48 og tillatelse til motorisert ferdsel etter verneforskriften § 9 fjerde ledd c) med vilkår.

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	24/21	28.05.2021

Søknad om tillatelse til innsamling av DNA fra steinkobbe-HI - Raet nasjonalpark

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir Havforskningsinstituttet tillatelse med hjemmel i verneforskriften § 5 fjerde ledd tillatelse til innsamling av DNA, levende fangst med det formål å drive bestandsovervåkning og forskning i Raet nasjonalpark på steinkobbe.

Tillatelsen er gitt for 5 år, men kan utvides etter delegert myndighet til forvalter med ytterligere 5 år dersom man ikke ser negative effekter av tiltaket. Tillatelsen omfatter hele verneområdet.

Tiltaket kan gjennomføres på følgende vilkår:

- Sone A sjøfugl må unngås inkl 50 meter radius i hekketiden 15.4-15.7.
- Øyer/Skjær med hekkende sjøfugl skal unngås så langt mulig. Forstyrrelser skal være kortvarige der de ikke kan unngås.
- En enkel rapport med status skal sendes inn årlig.
- Informasjon fra forskning og bestandsovervåkning skal gjøres tilgjengelig for formidling i nasjonalpark/besøkssenter.
- Resultater skal gjøres tilgjengelige for forvaltning og allmennheten etter publisering.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre

Saksopplysninger

Nærings og Fiskeridepartementet (NFD) søker på veggen av Havforskningsinstituttet v/ Kjell Tormod Nilssen om tillatelse til DNA innsamling på steinkobbe i Raet nasjonalpark.

Dette skal danne grunnlaget for bedre kunnskap om steinkobbe, slik at myndighetene (NFD) basere sin forvaltning av steinkobbe på et bedre kunnskapsgrunnlag.

Innsamlingen skal supplere data som allerede er innhentet fra Møre- Finnmark. I tidsrommet 2021-2022 vil Vestlandet og Skagerrak undersøkes.

Formålet er at eventuell jakt ikke skal desimere små bestand av steinkobbe. DNA-Innsamlingen foregår 10.-23.juni, ettersom selen kavler da og er lettest å fange. De ønsker å ta DNA fra ca 20 individer, og hver området krever vanligvis 1-2 besøk. Det vil trolig være lite konflikt med hekkelokaliteter ettersom selen foretrekker andre typer skjær.

Relevante områder i/ved Raet nasjonalpark er Askerøya, særlig Tangferholmen, og skjærene i området Hengsholmen – Stangholmen på utsiden av Askerøya.

Personellet er kvalifisert og undersøkelsen er godkjent av mattilsynet.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:
Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 5.Vern av dyrelivet, her er første og sjuende ledd gjengitt:

Dyrelivet med hj, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er vernet mot skade og unødvendige forstyrrelser. Utsetting av dyr på land, i vann og i sjø er forbudt.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til levendefangst av dyr i forbindelse med bestandsovervåking eller forskning og til utsetting av dyr i forbindelse med tillatelse etter § 3 fjerde ledd bokstav n.

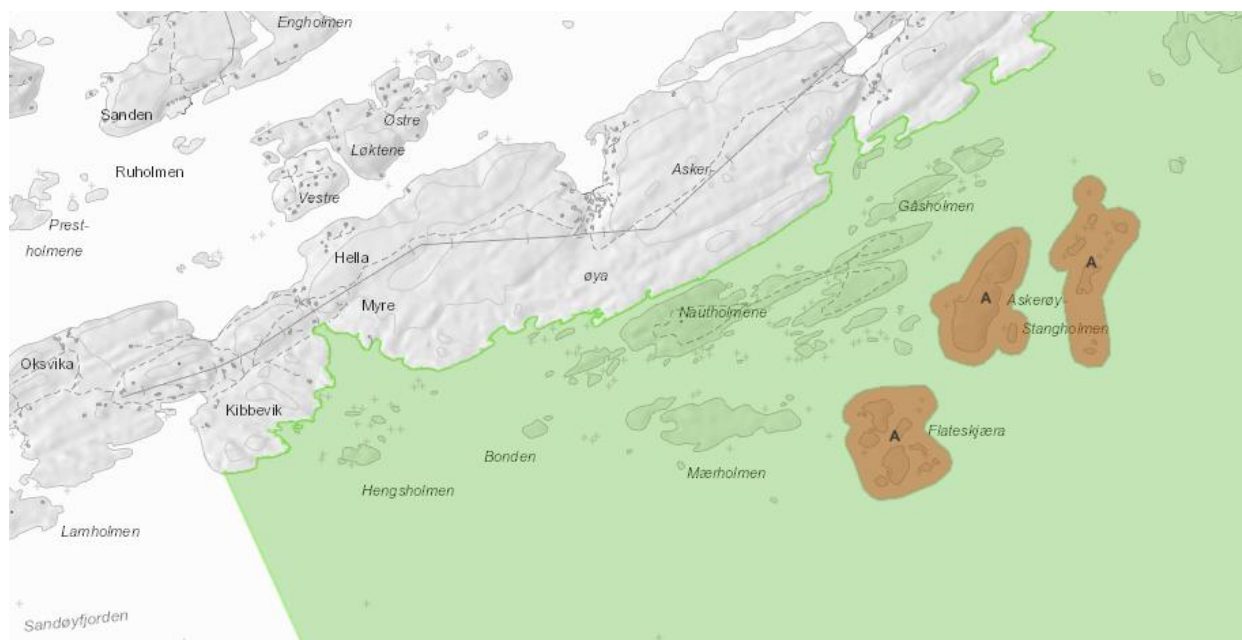
Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften.

Vurdering

Verneforskriften § 5 syvende ledd åpner for levende fangst av dyr i forbindelse med bestandsovervåkning og/eller forskning. Innsamling av DNA vil innebære en kortvarig fangst av levende dyr, men uten varige påvirkninger for de berørte individene.

Tiltakene vil bidra til økt kunnskap om steinkobbe, utviklingen lokalt og gi grunnlag for faglige tilrådninger til nasjonalparkstyret og fiskeridirektoratet. En slik lokal kunnskap er svært viktig for å fange opp endringer og dermed bidra til bedre forvaltning av sjøpattedyrene.

Deler av de omsøkte områdene for innsamling er utenfor Raet Nasjonalpark, og det er kun innenfor verneområdet det er nødvendig med en dispensasjon etter verneforskriften.

Deler av det omsøkte området inngår i Sone A sjøfugl hvor det er gitt et ferdselsforbud i perioden 15.4- 15.7. Det er viktig å ivareta sjøfuglene slik at hekkesesongen ikke blir forringet- og det omfatter også sikringssonen på ca 50 meter i sjø. I tillegg kan det være andre hekkelokaliteter i området - men som er uten sonevern. Det bør settes vilkår som ivaretar disse.

Den samlede belastningen av tiltakene og de negative konsekvensene vurderes å bli oppveid av fordelene ved mer kunnskap om sjøpattedyrene i havområdene i nasjonalparken. HIs kunnskapsinnhenting har blant annet bidratt til marine bevaringsområder som nå inngår i Raet NP, og vil være essensiell i en videreføring og mulig økning av bevaringsområder. Informasjon og kunnskap fra tiltakene kan benyttes til formidling, for eksempel på besøkssenteret, hvor HI allerede er en aktiv bidragsyter.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) i området er godt- HI har selv stått for kunnskapsgrunnlaget for den marine delen av nasjonalparken. Men området er i stadig utvikling, og kunnskapen må fornyes. Kunnskapen om sjøpattedyrene lokalt er begrenset. Føre-var-prinsippet (§ 9) er vurdert å være mindre aktuelt ettersom tiltaket ikke vil gi varige negative virkninger for bestanden eller individet. § 11 forutsettes ivaretatt gjennom vilkår for gjennomføring og § 12 vurderes som lite aktuell i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at søknaden om DNA innsamling gis tillatelse som omsøkt med vilkår.

Arkivsaksnr: 2021/471-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 14.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	25/21	28.05.2021

Utredning av marine verneområder i Raet nasjonalpark - Havforskningsinstituttet

Vedlegg:

- 1 Vedtak KOMPLA, 05052021, Sak 21_52, Anmodning om økt marint vern
- 2 Forvaltning av fiskeressurser i Tvedestrand
- 3 Vedtak KS, 09022021, Sak 21-9, Anmodning om økt maritimt vern fra Raet Nasjonalpark
- 4 Særutskrift - Økt marint vern i Raet nasjonalpark.PDF
- 5 Fiskerlaget 2020
- 6 Restaurering og vern i Raet NP
- 7 Raet – Linking Tourism & Conservation
- 8 Norge sier havet er vernet – samtidig pågår det utbredt fiske – NRK Norge

Forvalters innstilling

Raet nasjonalparkstyre, med støtte fra Arendal, Grimstad og Tvedestrand kommuner, de tre lokale fiskerlagene m.flere, ønsker å iverksette en utredning av marine vernesoner i Raet nasjonalpark. Styret ber Havforskningsinstituttet ta ansvar for en slik utredning som skal utføres med involvering av lokale fiskerlag, fritidsfiskere og baseres på et marint kunnskapsgrunnlag. Fiskeridirektoratet ønsker også å bidra i prosessen.

Ved behov om medfinansiering, så kan dette formidles til forvalter innen 1.11.21.

Saksopplysninger

Med grunnlag i innstilling fra Tvedestrand kommune og vedtak i Raet nasjonalparkstyre om marint vern, så har Grimstad og Tvedestrand fattet vedtak som støtter en utredning om marine vernesoner i Raet nasjonalpark.

Agder fylkeskommune hav utsatt sin behandling i påvente av vedtak fra kommunene, men det forventes et positivt vedtak derfra. Saken behandles på møtet 20.5.21 og innstillingen er positiv.

I tillegg har saken fått støtte – med ønske om prioritering av yrkesfiskere- fra alle de tre lokale fiskerlagene. Fiskerlagene deler styrets bekymring om ikke bærekraftig utnyttelse av havet, og ønsker vern som bidrag til fornybar matproduksjon i et evighetsperspektiv. De er spesielt opptatt av fast redskap, og ønsker at hummerfisket og andre fiske med fast redskap reguleres strengere. Registreringsplikt og kvote/fiskekort også for fritidsfiskere m.m. foreslås.

Både NRK.no og LT&C har hatt oppslag om hvor sterkt (svakt) vernet i marine nasjonalparker er, og Raet er fremmet som Norges potensielt første nasjonalpark som innfrir internasjonale kriterier.

Vurdering

Nasjonalparkstyret har fått massiv støtte for initiativet basert på innspillet fra Tvedestrand kommune.

Forvalter deler mange av vurderingene som er fremmet av Fiskerlagene, men mener Havforskningsinstituttet må få muligheten til å starte prosessen med marine vernesoner uten sterke føringer om innhold.

Det har vært et tilsvarende prosjekt på Hitra og Frøya ledet av Alf Ring Kleiven ved HI:

<https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2021-14>

Restaurering av økosystemer og marint vern i Raet nasjonalpark

Agderposten har en artikkel 25. november om nasjonalparkstyrets initiativ for å ivareta naturmiljøet i Raet nasjonalpark.

Våren 2019 mottok nasjonalparkstyret en henvendelse fra Tvedestrand kommune med en rekke forslag til tiltak for å sikre naturverdiene i Tvedestrand.

Tvedestrand kommune har samarbeidet med Havforskningsinstituttet (HI) i mange år og i 2012 ble det etablert flere bevaringsområder i kommunen. Henvendelsen fra Tvedestrand kommune viser en økende bekymring for tilstanden til det marine økosystemet og våre kjente og kjære fiske- og skalledyrarter. Denne bekymringen er det mange som deler og forskning viser også at mange bestander langs kysten vår er i tilbakegang. Det er derfor et behov for å ta en grundig gjennomgang av tilstanden og vurdere hvilke tiltak som kan gjøres for å restaurere det marine økosystemet i Raet nasjonalpark.

Det er en kjensgjerning at en nasjonalpark har et ekstra stort ansvar for å restaurere og ivareta det biologiske mangfoldet, som også fremgår av verneformålet. I et internasjonalt perspektiv er nasjonalparker definert som naturlige økosystem med minst mulig menneskelige forstyrrelser. De fleste marine nasjonalparker i verden har totalt fangstforbud. I den sammenheng er norsk vernepraksis svært svak, og det foreligger ingen begrensinger på fiske i norske marine nasjonalparker. Det er altså per i dag ingen strengere fiskerireguleringer i Raet nasjonalpark sammenlignet med områdene utenfor, hverken fritids- eller næringsfiske. På bakgrunn av dette har Raet nasjonalparkstyre henvendt seg til Arendal og Grimstad kommuner, og Agder fylkeskommune for å søke støtte for oppstart av en prosess som skal bidra til å ta vare på de marine naturverdiene i og rundt Raet nasjonalpark.

Marine bevaringsområder er et viktig verktøy for å ta vare på naturverdiene for fremtiden. Norge har gjennom [FNs bærekraftsmål](#) 14 forpliktet seg til å verne 10 % av sine sjøområder. Dette vernet skal være basert på beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap. Marine bevaringsområder med et strengt vern har også nylig blitt anbefalt av Regjeringens høynivå-panel. Dette panelet, som har bestått av regjeringssjefer fra [14 kyststater](#), ble nedsatt av statsminister Erna Solberg i 2019 i anledning havets tiår. Norge ligger langt etter. Mens andre land i snitt har vernet 7,5 % av sjøområdene, har Norge per i dag kun vernet 3,6 %. I tillegg har verneområdene i Norge en svært begrenset beskyttelse, slik som Raet nasjonalpark. Uten et sterkere vern er det god grunn til å forvente en videre forringelse av det marine livet langs kysten, noe som også vil redusere videre våre muligheter til å høste av det overskuddet naturen kan gi oss. [Forskning fra HI](#) viser at selv små bevaringsområder kan ha en positiv effekt. Les gjerne mer om livet i havet på [www.hi.no](#).

Hva et økt marint vern eventuelt skal innebære, hvor og når det skal gjelde, og hvem som blir berørt er foreløpig helt åpent. Forslagene til tiltak fra Tvedestrand kommune vil være et av trolig mange innspill på hva vi kan gjøre for å sikre naturverdiene i og rundt Raet nasjonalpark. Det kommer jevnlig innspill fra medlemmer i Rådgivende utvalg for Raet nasjonalparkstyre om behov for mer og bedre vern i nasjonalparken, og viser en generell bekymring for tilstanden på våre marine naturverdier.

Raet nasjonalparkstyre vil med støtte fra vertskommunene og Agder fylkeskommune be Havforskningsinstituttet i Flødevigen om å legge frem en rapport om dagens tilstand, hva vi kan gjøre for å restaurere og ivareta det marine livet og hvordan en slik prosess bør gjennomføres. En del av rapporten bør være et [økologisk grunnkart](#) over området. Med utgangspunkt i en slik rapport kan vi ha en opplyst og konstruktiv debatt om veien videre for å sikre de marine naturverdiene i Raet nasjonalpark. I et slikt arbeid må også fiskeriforvaltningen være tungt involvert, da det er til syvende og sist de som regulerer fiskeriene i Norge.

Det vil derfor være en lengre prosess før et forslag om en marin verneplan for Raet nasjonalpark eventuelt foreligger. Underveis vil alle interesserte, og da spesielt yrkes- og fritidsfiskere ha mulighet til å medvirke.

Jeg håper og tror at vertskommunene og Agder fylkeskommune deler den samme interessen for å restaurere og ivareta livet i havet i og rundt Raet nasjonalpark, og ser frem til deres tilbakemelding på henvendelsen. Sammen med nasjonalparkstyret bærer de ulike nivåene i forvaltningen et betydelig ansvar for å sikre naturverdiene i Raet nasjonalpark for fremtidige generasjoner.

Jenny M Gulbrandsen
Forvalter i Raet Nasjonalpark

Arkivsaksnr: 2021/471-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 19.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	26/21	28.05.2021

Styrets nye hjemmeside- Personvern GDPR

Vedlegg:

1 personvern_nasjonalparkstyre

Forvalters innstilling

Raet nasjonalparkstyre vedtar vedlagte GDPR (personvernerklæring) for styrets hjemmeside.

Raet nasjonalparkstyre godkjenner styrets hjemmeside:

<https://www.nasjonalparkstyre.no/Raet>

Saksopplysninger

Miljødirektoratet har lansert en ny portal for verneområdestyrene og forvalter har arbeidet med dette den siste uken sammen med Øivind Berg.

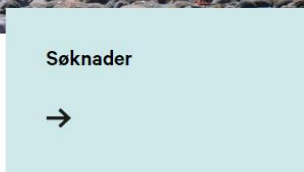
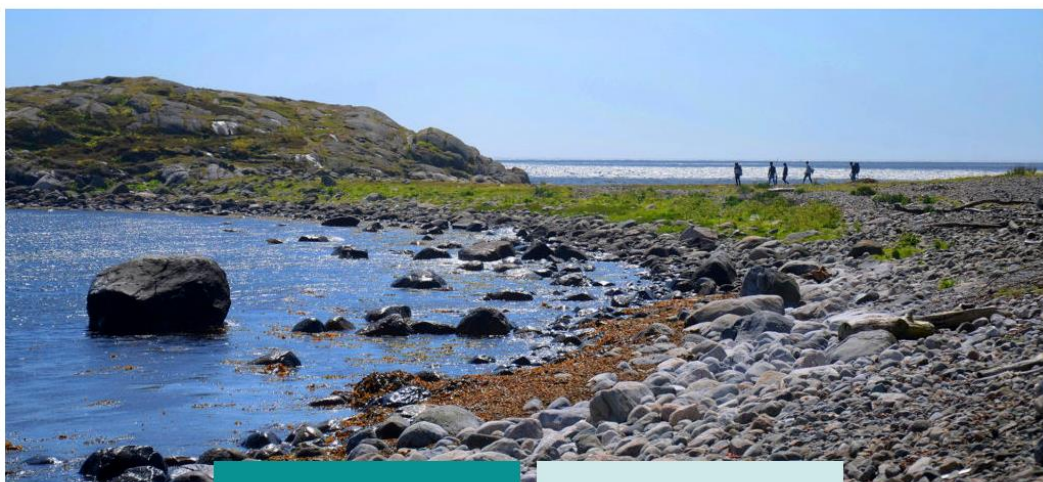
Siden ble offentliggjort 18.5.2021.

Adressen er <https://www.nasjonalparkstyre.no/Raet>

Siden er med samme layout som www.raetnasjonalpark.no

Bildene er kjøpt inn av nasjonalparkstyret fra lokale fotografer. Jarle Kvam, Geir Eliassen, Øivind Berg, Tore Moy og Øyvind Paulsen.

Her ligger blant annet: Kontaktinfo, søknadsveiledere, styrets oppgaver, medlemmer, møtekalender, faglige rapporter, lenke til miljøvedtak.no m.m.

Personvernerklæring for Raet nasjonalparkstyre

Raet nasjonalparkstyre behandler personopplysninger om deg når du bruker dette nettstedet.

Her finner du informasjon om hvilke personopplysninger vi samler inn, hvorfor vi gjør dette og dine rettigheter knyttet til behandlingen av personopplysningene.

Behandlingsansvarlig

Behandlingsansvarlig for personopplysningene vi behandler om deg, er styreleder i Raet nasjonalpark.

Regulering av Raet nasjonalparkstyres behandling av personopplysninger

Personvern er viktig både for deg som bruker og for oss i Raet nasjonalparkstyre. Vi er opptatt av å beskytte og respektere ditt personvern.

Raet nasjonalparkstyre er underlagt personopplysningsloven og personvernforordningen (General Data Protection Regulation 2016/679) ved vår behandling av personopplysninger.

Vi vil i hovedsak innhente personopplysningene som registreres direkte fra deg som bruker. Ved innsamling av opplysninger fra tredjepart, for eksempel fra Folkeregisteret, vil du bli varslet, med mindre innsamlingen er lovbestemt, varsling er umulig eller uforholdsmessig vanskelig eller det er på det rene at du allerede kjenner til den informasjon varslet vil inneholde.

Dersom vi ønsker å innhente opplysninger fra deg som ikke er nødvendige for ivaretagelse av avtaleforholdet som oppstår ved at du registrerer deg som bruker av våre tjenester, vil vi først informere deg om at det er frivillig å gi fra seg opplysningene og hva opplysningene vil bli brukt til.

Derfor behandler vi personopplysninger om deg

Formålet med Raet nasjonalparkstyre behandling av personopplysninger er i første rekke for å ivareta våre forvaltningsoppgaver som styre.

Fra vedtektene, pkt. 1. Vedtektenes formål: *Formålet med disse vedtektene er å legge til rette for en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av de verneområder styret har ansvar for. Vedtektene skal sørge for at nasjonalpark- eller verneområdestyret skal kunne oppfylle formålet med vernet i tråd med nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.*

Vi behandler personopplysninger i den grad lovgivningen pålegger eller gir oss adgang til slik behandling.

Vi behandler angitte personopplysninger til følgende formål:

- Besvare henvendelser som kommer inn til oss
Her behandles navn, telefonnummer, e-postadresse og eventuelle personopplysninger som måtte følge av henvendelsen. Behandlingen av personopplysninger skjer på grunnlag av en interesseavveining. Vi har vurdert det slik at dette ofte er nødvendig for oss for å hjelpe deg med det du lurer på.

- Vi benytter informasjonskapsler (cookies) for å få informasjon om bruk av våre nettsider. Vi behandler personopplysninger på grunnlag av en interesseavveining. Vi har vurdert det slik at det er nødvendig for oss for å gjøre dette for å tilpasse nettsiden til våre brukere. Vi ivaretar imidlertid ditt personvern ved at vi bare bruker opplysningene til statistikk. I denne statistikken er det ikke mulig å identifisere deg som enkeltperson.
- Dokumenter eller tekst som legges ut kan inneholde navn på personer, adresser, epostadresser, telefonnummer, og navn på foreninger, samt kontaktinfo til disse. En del personinformasjon fremgår i rapporter og andre publiserte dokumenter.

Raet nasjonalparkstyre bruker informasjonskapsler (cookies)

For å utvikle og analysere bruksmønsteret, bruker nasjonalparkstyre.no informasjonskapsler (cookies). Informasjonskapsler er små tekstfiler som dette nettstedet lagrer på datamaskinen til brukeren.

Våre nettjenester benytter seg av informasjonskapsler som gjør at nettsiden husker tidligere brukerinnstillinger gjort på siden. Informasjonskapsler gir oss også statistikk. Vi bruker statistikken som grunnlag for kunne å gjøre nettsidene våre bedre.

Vi lagrer aldri informasjon som kan identifisere deg personlig eller som vil kunne krenke personvernet. Vi bruker analyseverktøyet Google Analytics for å analysere informasjonen.

Du kan avise bruken av informasjonskapsler ved å justere innstillingene i nettleseren din. Vær oppmerksom på at om du gjør dette, kan det hende at du ikke får brukt all funksjonalitet på nettsidene.

Informasjonskapsler på Raet nasjonalparkstyres side

`_ga`

- Kilde: Google Analytics, som er en tjeneste Miljødirektoratet benytter for å se detaljert statistikk om besøkende til nettsidene.
- Hensikt: Brukes for å skille unike brukere ved å tildele et tilfeldig generert nummer som en klientidentifikator. Det er inkludert i hver sideforespørsel på et nettsted og brukes til å beregne besøkende-, økt- og kampanjedata for nettstedanalyserapportene.
- Levetid: 2 år.

`_gat_UA-`

- Kilde: Google Analytics.
- Hensikt: Brukes for å begrense forespørselsfrekvensen og begrense innsamling av data på nettsteder med høy trafikk.
- Levetid: 10 minutter.

`_gid`

- Kilde: Google Analytics.
- Hensikt: Benyttes for å skille unike brukere ved å tildele et tilfeldig generert nummer som en klientidentifikator.
- Levetid: 1 dag.

AWSELB

- Kilde: SiteImprove, som er et verktøy Miljødirektoratet benytter for å optimalisere nettstedet med tanke på universell utforming, søkemotoroptimalisering, kvalitet av innhold og sikkerhet.
- Hensikt: Brukes av SiteImprove for analyse og statistikk av nettstedet.
- Levetid: Fjernes fra datamaskinen når du lukker nettleseren.

__cfduid

- Kilde: SiteImprove.
- Hensikt: Brukes for å indentifisere klarert/betrodd nettrafikk.
- Levetid: 1 år.

Nmstat

- Kilde: SiteImprove.
- Hensikt: Brukes for å analysere bruken av nettstedet. Samling av statistikk. Inneholder en tilfeldig generert ID for å gjenkjenne nettleseren når en besøkende leser en side.
- Levetid: 1000 dager.

Siteimproveses

- Kilde: SiteImprove.
- Hensikt: Brukes for å registrere sidene en bruker benytter på et enkelt besøk. Informasjonskapselen inneholder en tilfeldig generert ID for å gjenkjenne nettleseren når en besøkende leser en side.
- Levetid: Fjernes fra datamaskinen når du lukker nettleseren.

[Slik administrer du informasjonskapsler \(Nettvett\)](#)

Utlevering av personopplysninger

Personopplysninger om deg vil bli utlevert til offentlige myndigheter og andre utenforstående når dette følger av lovbestemt opplysningsplikt eller opplysningsrett.

Utlevering vil også kunne skje til andre parter, så langt dette er nødvendig for å gjennomføre våre forvaltningsoppgaver som involverer deg, på en sikker måte. Overføring av personopplysninger til våre databehandlere anses ikke som utlevering.

Raet nasjonalparkstyre er omfattet av offentleglova, som innebærer at våre saksdokumenter, journaler og lignende som hovedregel er åpne for innsyn. Det kan videre kreves innsyn i sammenstillinger av opplysninger som er elektronisk lagret når dette kan gjøres med enkle fremgangsmåter.

Raet nasjonalparkstyre vil utlevere dokument og sammenstillinger i samsvar med offentleglova når det kreves innsyn, unntatt når dokument, journal eller sammenstilling inneholder opplysninger som er taushetsbelagt etter lov eller forskrift eller bør unntas for offentligheten med hjemmel i offentleglova.

I slike tilfeller vil Raet nasjonalparkstyre vurdere om det kan gis delvis innsyn i opplysningene, jamfør plikten til å vurdere meroffentlighet. Taushetsbelagte opplysninger vil ikke bli utlevert.

Overføring av personopplysninger til utlandet

Vi utleverer ikke personopplysninger til land utenfor EU-/EØS-området.

Slik beskytter vi dine opplysninger

Beskyttelse av dine personopplysninger er en høyt prioritert oppgave for oss. Vi arbeider kontinuerlig for å beskytte personopplysninger og annen konfidensiell informasjon.

Lagringstid

Vi sletter eller anonymiserer personopplysninger om deg når formålet med den enkelte behandling av oppfylt, med mindre opplysningene skal eller kan oppbevares utover dette som følge av lovgivningen.

Dette betyr for eksempel at personopplysninger som vi behandler på grunnlag av ditt samtykke, slettes hvis du trekker ditt samtykke.

Dine rettigheter når vi behandler personopplysninger om deg

Du har rett til å kreve innsyn, korrigering eller sletting av personopplysningene vi behandler om deg. Du har videre rett til å kreve begrenset behandling, rette innsigelse mot behandlingen og kreve rett til dataportabilitet.

Du kan lese mer om innholdet i disse rettighetene hos [Datatilsynet](#).

Du kan ved henvendelse til oss kreve innsyn i registrerte personopplysninger, beskrivelse av hvilke typer opplysninger som behandles og nærmere informasjon om vår behandling av opplysningene.

For å benytte deg av dine rettigheter, tar du kontakt med oss ved hjelp av kontaktinformasjonen <https://www.nasjonalparkstyre.no/Raet/kontakt>

For å kunne besvare din henvendelse, ber vi deg om å bekrefte identiteten din eller å oppgi ytterligere informasjon før vi kan besvare din henvendelse. Dette gjør vi for å være sikre på at vi bare gir tilgang til dine personopplysninger til deg og ikke til andre som utgir seg for å være deg.

Klager

Eventuelle klager på Raet nasjonalparkstyre sin behandling av personopplysninger om deg, kan rettes til [Datatilsynet](#).

Endringer

Hvis vi endrer på våre tjenester eller det skjer endringer i regelverket om behandling av personopplysninger, kan det medføre at vi må endre informasjonen du har fått her.

Oppdatert informasjon vil alltid finnes lett tilgjengelig på denne nettsiden.

Arkivsaksnr: 2021/471-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 19.05.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	27/21	28.05.2021

Utnevnelse av styringsgruppe for Besøkssenter Raet Nasjonalpark

Forvalters innstilling

Forvalter ber styret ta stilling til hvem som bør utpekes til medlemmer i styringsgruppen for Besøkssenter Raet nasjonalpark.

Saksopplysninger

Raet nasjonalparkstyre er gitt mandatet å utnevne medlemmer til styringsgruppen for besøkssenter for Raet nasjonalpark. Ettersom besøkssenteret er underlagt Vitensenteret i Arendal kommune, så vil daglig leder følges opp av enhetsleder for Vitensenteret (Kine Wangerud). Styringsgruppen vil dermed ha en mer rådgivende rolle, i tillegg til å behandle formelle saker som planer, strategier og budsjett/regnskap.

Styringsgruppen bør ha 3-5 medlemmer med varaer for å være funksjonell.

Kine Wangerud vil delta på styremøtet og presentere saken mer utfyllende.

Info fra Kine Wangerud:

SØKNADEN:

Besøkssenteret skal omhandle hele nasjonalparken, men det per i dag ikke planlagt at alle tre kommunene skal

ha et eierskap til selve besøkssenteret i form at økonomiske bidrag.

Derimot skal det være et samarbeid i forhold til en rekke områder i utvikling og innholdsleveranser.

Ansvar for å etablere og utvikle besøkssenteret er delegert til enhetsleder i bystyrevedtak.

Ansvar og oppgaver i styringsgruppen er generelt knyttet til de tre interessentgruppene:

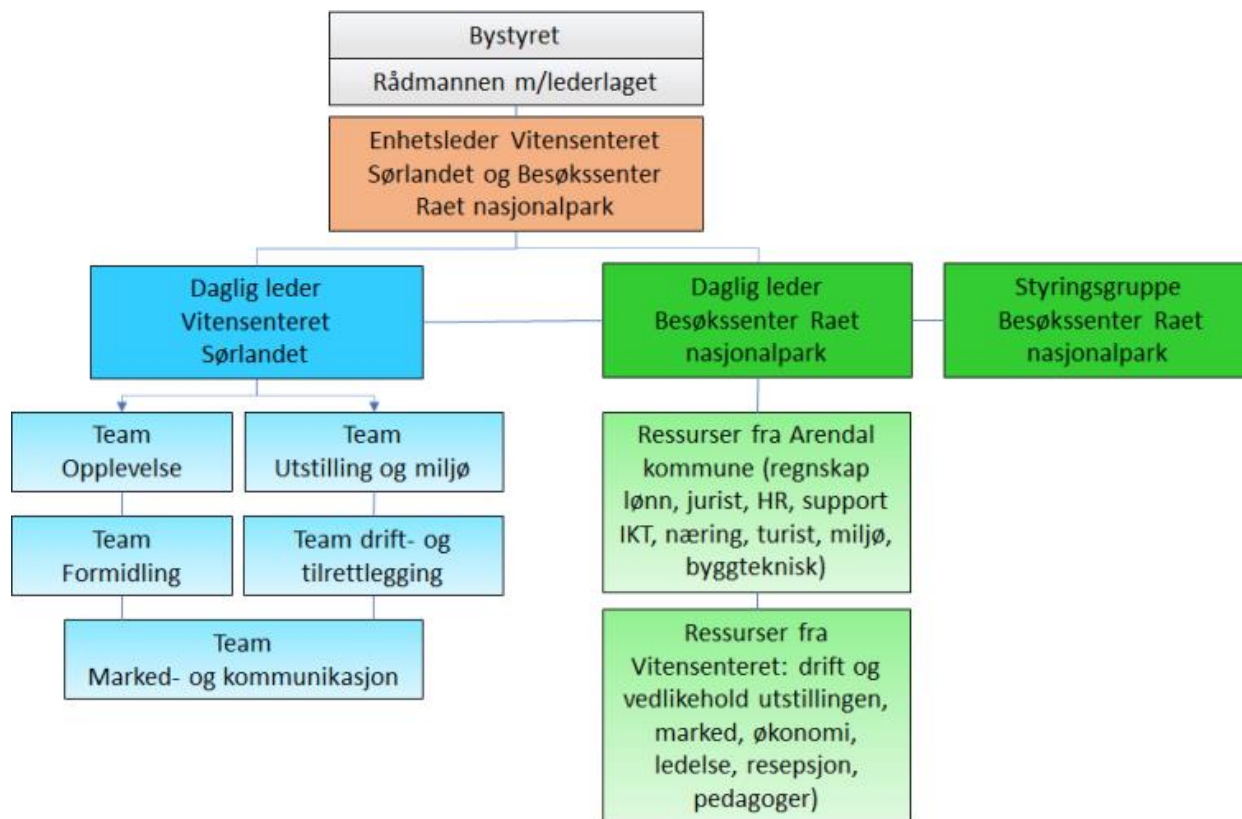
- • Bærekraftig drift - virksomhetens økonomiske forhold
- • Brukere - de som er mottakere av tjenestene og produktene som leveres
- • Leverandører - de som skal bidra med nødvendige ressurser for å fremskaffe leveransene

Styringsgruppen oppgaver vil være:

- Utvikling og godkjenning av planverk for å nå de mål som er satt for autoriserte besøkssentre
 - o Status: Virksomhetsplan for 2021 samt en overordnet 5 års plan er laget, og virksomhetsplan for 2021 er godkjent av miljødirektoratet)
- Være et støtteorgan og bidra til å belyse og balansere ulike interesser
- Være besøkssenterets ambassadører
- Utarbeide budsjett, planer og strategi
 - o Status: Har et budsjett som nå skal justeres i henhold til ansettelse og det vi har gått gjennomført av arbeidsoppgaver/
- Påse at virksomhet, regnskap og økonomiforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll
 - o Status: Her følger vi alle de føringer, systemer og internkontroll, revisjon mm som vi gjør for alle enheter i kommunen
- Tilsetting av daglig leder
 - o Status: er ansatt, begynner 9.august (Nasjonalparkforvalter har vært med i hele prosessen. Være veldig bra, de vil jobbe mye sammen)
- Bidra gjennom sin kompetanse, nettverk og organisering av satsninger
- Påse at senteret utvikler seg i tråd med føringer som er gitt for nasjonale besøkssentre
 - o Status: dette må følges for å bli autorisert, slik at det sentrale i første omgang blir å følge de planer som er godkjent av miljødirektoratet
- Styringsgruppen kan delegerer ansvar og fullmakter til enhetsleder for besøkssenteret.
- Styringsgruppen vil følge opp at senterleder følger opp de føringer som foreligger, økonomisk kontroll, finansiering, budsjettering, mandat i prosjekter.

Det er naturlig at de tre kommunene er representert i styringsgruppen, men den endelige sammensetningen vil besluttes av nasjonalparkstyret.

Dette er bekreftet av ordfører i Arendal kommune, som leder nasjonalparkstyret. Vi har tilgang til flere fagmiljøer som gjerne vil ha en plass i en styringsgruppe for besøkssenteret.

Vurdering

Forvalter har diskutert saken med administrativt kontaktutvalg. Vår konklusjon er at dersom styringsgruppen skal være en ressurs for daglig leder med tanke på nettverksbygging, kompetanse og søknader så bør det vurderes en administrativ oppnevning fra kommunene, fylkeskommunen og eventuelle fagmiljø.

En blandet sammensetning av personer med kompetanse innen marin forvaltning, marinbiologi, friluftsliv, næring og turisme anses som det mest optimale. En slik sammensetning vil bidra til at velkomstsenterne på Hagebruksmuseet og Lyngørfjorden kystkultursenter, nasjonalparkpartnere, skoler/barnehager og forskningsmiljøer i regionen blir involvert i den videre utviklingen av besøksenteret.

AKU forslår at møtene avholdes samkjørt med møter i AKU eller eventuelt nasjonalparkstyrets møtekalender.

ST 28/21 Eventuelt

ST 29/21 Tidsbruk - Møtehonorerar